الحقائق الثابتة

ข้อเท็จจริงที่ควรทราบ

- การเฝ้ากุบูร
- อ่านกุรอานที่หลุมฝังศพ
- นมาซฟัรฎูที่กุบูร
- ตัลกีนให้คนตาย

โดย.
อ. ปราโมทย์ ศรีอุ

* การเฝ้ากุบูร
* การอ่าน อัลกุรอานที่หลุมฝังศพ
* การนมาซฟัรฎู 5 เวลา ในบริเวณสุสาน
* การ "ตัลกีน" ให้กับผู้ตาย
* และอื่น ๆ ฯลฯ.

โดย

ปราโมทย์ ศรีอุทัย

ประธานชมรมฟื้นฟูซุนนะฮฺภาคใต้

ชื่อหนังสือ **ข้อเท็จจริงที่ควรทราบ**

เรียบเรียงโดย อาจารย์ปราโมทย์ ศรีอุทัย
ประธานอบรมฟื้นฟูซุนนะฮฺภาคใต้

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย บริษัท อัล-อัศฮาบ จำกัด
32/36 ถนนรามคำแหง
หัวหมาก บางกะปิ
กรุงเทพฯ 10240
โทร. 3741963

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2533
จำนวนพิมพ์ 3000 เล่ม

Publisher and
Distributor : Al-Ashab Co., Ltd.
32/36 Ramkamhaeng Road,
Huamak, Bangkapi,
BANGKOK 10240
Thailand
Tel. 3741963
Fax 66-2-3741963

คำนำ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِيْنُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ ، وَنَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ أَنْفُسِنَا ، وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا ، مَنْ يَّهْدِهِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ ، وَمَنْ يُّضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ ...

أَمَّا بَعْدُ :-

กฎเกณฑ์ข้อหนึ่งซึ่งบรรดานักวิชาการได้ยึดถือเป็นหลักการ ในการกำหนดนิติศาสตร์ของอิสลาม มีอยู่ว่า...

“دَرْءُ الْمَفَاسِدِ مُقَدَّمٌ عَلَى جَلْبِ الْمَصَالِحِ”

“การขจัดความไม่ถูกต้อง ต้องมาก่อนการชักนำให้กระทำความดี”

หากเราจะพูดในเชิงอุปมาอุปมัย ก็หมายถึงว่า “ให้ท่านชำระล้างร่างกายของท่านให้สะอาดหมดจด, ปราศจากความสกปรกมอมแมม ก่อนที่ท่านจะสวมเสื้อผ้าตัวใหม่ของท่าน มิฉะนั้นมันจะพลอยเปรอะเปื้อนกันไปหมด” ...

ดังนั้น หากท่านไม่ประสงค์จะให้อิบาดะฮ์อันบริสุทธิ์ที่ท่านเพียรกระทำไปต้องมัวหมอง ท่านก็จำเป็นจะต้องกำจัดการกระทำใด ๆ ที่เป็น “กาฝาก” ในเรื่องศาสนา ออกไปให้หมดจากตัวท่านเสียก่อน, ไม่ว่า สิ่งนั้นจะเป็นด้านการปฏิบัติ (อมัล) หรือการยึดมั่น (อะกีดะฮ์)

และนี่, คือที่มาของหนังสือเล่มนี้ และชุดอื่น ๆ ที่จะติดตามมา อินชา อัลลอฮ์ ... ผู้เขียนขอจบบทนำนี้ด้วยวัจนะของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล. ตอนหนึ่งว่า ...

“مَنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّيْنِ”

“ผู้ใดก็ตามที่พระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.ทรงประสงค์จะให้เขาเป็นคนดี พระองค์ก็จะให้เขาเข้าใจแตกฉานในเรื่องศาสนา”

ปราโมทย์ ศรีอุทัย

25 มกราคม 2533

สารบาญ

เรื่อง **หน้า**

การเฝ้ากุบูรฺ

การเฝ้ากุบูรฺ ถือเป็นพิธีกรรม "เนื้องอก" อย่างหนึ่งในศาสนาอิสลาม, เพราะไม่ปรากฏหลักฐานหรือที่มาของมันว่า มาจากแหล่งใด, ไม่มีทั้งในกิตาบุลลอฮ์, ในแบบอย่างหรือสุนนะฮ์ของท่านรซูลุ้ลลอฮ์ ซ.ล. ในทัศนะหรือตำราของท่านอิหม่ามทั้งสี่ และไม่มีแม้กระทั่งในตำราของนักวิชาการยุคหลัง ๆ ที่ยึดถือตามแนวทางของท่านอิหม่ามทั้งสี่เหล่านั้น ...

จะอย่างไรก็ตาม ตอนนี้ มันก็ได้เกิดมีขึ้นมาแล้ว, และกำลังเป็นที่นิยมปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในบางท้องที่ของภาคใต้ ...

ไม่มีหลักฐานระบุว่า ผู้ที่อุตริ "พิธีกรรมเฝ้ากุบูรฺ" นี้ขึ้น เป็นผู้ใด, จากท่านผู้รู้บางคน หรือว่าจากระดับชาวบ้านโดยที่ท่านผู้รู้พากันนิ่งเงียบ, เหมือนอย่างที่ยังนิ่งเงียบกันอยู่ในปัจจุบัน ...

แต่ตามทางสันนิษฐานนั้น น่าจะพอเชื่อถือได้ว่า ผู้ที่ได้อุตริคิดพิธีกรรมเฝ้ากุบูรฺนี้ขึ้นมา คงจะถือโอกาส "เชื่อม

โยง" ความเชื่อถือที่ว่า การอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺหรือหลุมฝังศพเป็นสิ่งที่ดี ดังนั้น จึงได้มีการปลูกโรงหรือร้านขึ้นใกล้ ๆ กับหลุมฝังศพ เพื่อจะได้มีการอ่านอัล กุรฺอานกันอย่างเอาจริงเอาจัง, แล้วแต่ว่า จะกำหนดระยะเวลากันกี่วันตามความต้องการของเจ้าภาพ ...

ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ว "การอ่านอัล กุรฺอาน" กับ "พิธีกรรมเฝ้ากุบูรฺ" ไม่มีส่วนไหนที่จะเกี่ยวข้องกันเลย ...

เพราะถ้าหากว่า การอ่านอัลกุรฺอานที่กุบูรฺมีประโยชน์ต่อผู้ตายจริง ๆ ก็ไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใดที่จะต้องถึงกับปลูกโรงเฝ้า, หรือกินอยู่หลับนอนกันที่นั่น และเจตนารมณ์ของนักวิชาการที่มีทัศนะว่า การอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺมีประโยชน์ต่อผู้ตาย ก็ไม่ได้หมายความอย่างนั้น แต่ท่านหมายถึงว่า ทุกครั้งที่เราไปซิยาเราะฮ์หรือเยี่ยมกุบูรฺ ก็อนุโลมให้เราอ่านอัลกุรฺอานที่หลุมฝังศพได้ เผื่อว่าผู้ตายอาจจะได้รับประโยชน์จากการอ่านของเราบ้าง ... แค่นั้นเอง,

"พิธีกรรมเฝ้ากุบูรฺ" จึงเป็น "อุตริกรรม" ที่ไม่มีส่วนสัมพันธ์กับการอ่านอัล กุรอานที่กุบูรฺแต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้น ในระยะต่อมาและในบางท้องที่ พิธีกรรมนี้ได้มีการ "พัฒนา" ขึ้นมาจนเกือบจะ "คล้าย ๆ" กับการเก็บศพไว้

เป็นเวลาหลาย ๆ วันของพวกกุฟรฺเข้าทุกที, เพราะมีการสนุกสนานรื่นเริง, มีการนำเอาอาหารไปปรุงและร่วมรับประทานกันที่กุบูรฺ, มีสุภาพสตรีเข้าไปร่วมมั่วสุมอยู่ในกุบูรฺด้วย, มีการนมาซห้าเวลากันในบริเวณสุสานนั้น แถมยังบังเกิดความเชื่อมั่นหรือการ "เอี๊ยะอฺติก็อด" ที่ออกนอกลู่นอกทางของอิสลามขึ้นมาว่า ตราบใดที่ยังมีการเฝ้ากุบูรฺ มลาอิกะฮ์ก็จะไม่เข้ามาใกล้ เพื่อจะสอบถามหรือลงโทษผู้ตาย, และจากการเอี๊ยะอฺติก็อดดังกล่าว ทำให้มีบางคนที่กำลังเฝ้ากุบูรฺอยู่ ไม่ยอมไปนมาซวันศุกร์ เพราะเกรงว่ามลาอิกะฮ์จะถือโอกาสเข้ามาในช่วงนั้น, และขณะที่คนกลุ่มหนึ่งกำลังนั่งอ่านอัล กุรฺอานกันอย่างคร่ำเคร่ง แต่คนอีกกลุ่มหนึ่งก็ส่งเสียงเฮฮากันอย่างสนุกสนาน โดยไม่คำนึงถึงว่า เมื่อมีการอันเชิญหรือการอ่านอัล กุรฺอานนั้น พระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.ได้มีคำสั่งให้เรานิ่งฟังและเงียบ! ...

ทุกสิ่งที่กล่าวมานี้ มิใช่เป็นเรื่องสมมุติ, แต่เป็นเรื่องจริงที่ได้เกิดขึ้นมาแล้วในบางท้องที่, โดยที่ท่านผู้รู้ในท้องที่นั้น ๆ ต่างก็พากันเงียบ, และเงียบ ...

มีใครกล้าปฏิเสธบ้างไหมว่า พิธีกรรมเฝ้ากุบูรฺเป็นการอุตริ, และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ล้วนขัดต่อบทบัญญัติของศาสนา? ...

การเฉยเมยและการนิ่งไม่ยอมปริปากโดยเฉพาะจากท่านผู้รู้ ก็เท่ากับเป็นการ "ยอมรับ" ความถูกต้องของสิ่งเหล่านี้ในทัศนะของชาวบ้าน และหากสภาพการยังคงดำเนินอยู่ต่อไปในลักษณะนี้ อีกไม่ช้า สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ก็คงจะมีอุบัติเพิ่มเติมเข้ามาในพิธีกรรมนี้มากยิ่งขึ้น เหมือนอย่างที่กำลังเป็นอยู่แล้วในปัจจุบัน ...

แต่การที่จะหาผู้ใด "กล้าหาญ" พอที่จะยืนหยัดขึ้นมาคัดค้าน, หรืออย่างน้อยก็ขอเพียงแค่ "ตักเตือน" ชาวบ้านกันบ้างนั้น เห็นทีจะลำบาก, เพราะปัญหาเรื่อง "พิธีกรรมเฝ้ากุบูร" นี้ เป็นสิ่งที่มีผลประโยชน์, ทั้งทางตรงและทางอ้อมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยมิใช่น้อย ผู้ที่จะกล้าพูดตักเตือน หรือกล้าคัดค้านในเรื่องนี้ จะต้องเป็นผู้ที่มี "อุดมการณ์" อันมั่นคง, และยึดมั่นอยู่กับความถูกต้องและความบริสุทธิ์ของศาสนา เหนือกว่าผลประโยชน์หรือสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น ...

ตามปกติ, เมื่อมีสิ่งใดที่เป็นความไม่ถูกต้องหรือขัดต่อบทบัญญัติของศาสนาปรากฏขึ้นมา ผู้ที่มีความรู้หรือมุสลิมที่ทราบความจริงทุกคน จะยึดหลักวางเฉยประเภทที่ว่า "ธุระไม่ใช่" ไม่ได้เป็นอันขาด, แต่เป็นหน้าที่ของพวกเขาที่จะต้องพยายามตักเตือน, ห้ามปราม หรือขัดขวาง อย่างใดอย่างหนึ่งตามความสามารถและความเหมาะสม แต่ถ้าหาก

เขายังละเลยต่อหน้าที่ดังกล่าว หรือยิ่งไปกว่านั้นยังปฏิบัติตนในทำนอง "ส่งเสริม" ความไม่ถูกต้องเหล่านั้นเข้าด้วยแล้วละก็ ...

เขาก็เป็นผู้ฝ่าฝืนโองการของพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.ที่ว่า "และจงอย่าช่วยเหลือกันในการทำบาปและการเป็นศัตรู" อย่างแจ่มชัดที่สุด ...

จะอย่างไรก็ตาม แม้ว่าในบางท้องที่อาจไม่มี "พฤติกรรมต้องห้าม" เหล่านี้ปรากฏปะปนอยู่ในการเฝ้ากุบูรฺของพวกเขา แต่เราก็มิอาจจะปฏิเสธได้เช่นกันว่า "รูปแบบและพิธีกรรมเฝ้ากุบูรฺนั้น" เป็นสิ่งอุตริที่เพิ่มเติมเข้ามาในศาสนา, จึงเป็นเรื่องที่มุสลิมผู้มีความยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ. ทั้งหลาย จะต้องพยายามหลีกเลี่ยงและไม่บังควรอย่างยิ่งที่จะนำสิ่งนี้มาปฏิบัติ เพราะการอุตริเพิ่มเติมสิ่งใดเข้ามาในศาสนานั้น เป็นเรื่องต้องห้ามดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วจากหะดีษที่ถูกต้องหรือเศาะเหี้ยะห์ของท่านรซูลุ้ลลอฮ์ ซ.ล. ...

ณ ที่นี้ จึงมีปัญหาที่เราน่าจะนำมาวิเคราะห์ถึงความถูกต้องของหลักฐานเกี่ยวกับสิ่งที่มีการปฏิบัติกันอยู่, ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีส่วนพัวพันกับการเฝ้ากุบูรฺหรือไม่ก็ตาม นั่นคือ การอ่าน อัล กุรฺอานที่หลุมฝังศพ, การขึ้นไปนั่งบนหลุมฝังศพ หรือการนมาซโดยมีหลุมฝังศพอยู่ทางกิบละฮ์, การนมาซ

ห้าเวลาหรือการนำผู้ตายไปนมาซญะนาซะฮ์กันในสุสาน ก่อนการฝัง, การอ่านตัลกีนให้กับผู้ตาย ฯลฯ.

การที่ผู้เขียนได้นำเอาเรื่องเหล่านี้ขึ้นมาเขียนนั้น มิได้มีเป้าหมายที่จะก่อความวุ่นวายให้กับชาวบ้านหรือใคร ๆ ที่กำลังกระทำสิ่งเหล่านี้อยู่, แต่หากเป็นเพราะความ "สำนึก" ในหน้าที่ของตัวเองที่มีต่อศาสนาของพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ. ที่เราต่างก็ได้ปฏิญาณกันแล้วว่า จะยึดมั่นไว้เป็นสรณะ, และเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.ที่ให้มุสลิมทุกคน ช่วยกันห้ามปรามจากสิ่งที่เป็นบาปและไม่ถูกต้องดังได้กล่าวมาแล้ว ส่วนการที่จะมีใครเชื่อฟังและปฏิบัติตามหรือไม่นั้น อันนี้ เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือไปจากภาระหน้าที่ของผู้เขียนแล้ว ...

พระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.ได้มีโองการดำรัสไว้ในอัล กุรฺอาน, อายะฮ์ที่ 21-22, ซูเราะฮ์อัล ฆอชิยะฮ์ ว่า ...

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ .

"ดังนั้น เจ้าจงตักเตือนเถิด, แท้จริง เจ้าเป็นเพียงผู้ตักเตือนเท่านั้น, มิใช่เจ้าเป็นผู้ที่จะบังคับ (หรือคุมเฝ้า) พวกเขา" ...

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا

“และจงกล่าวเถิด (โอ้ มุหัมมัด) ว่า เมื่อความจริงปรากฏขึ้น ความเท็จก็ต้องมลายไป, แท้จริง ความเท็จนั้นจะต้องมลายไปเสมอ” ...

(จากอายะฮ์ที่ 81 ซูเราะฮ์อัล อิสเราะอ์)

การอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ

ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นสิ่งที่นักวิชาการมุสลิมมีทัศนะขัดแย้งกันอยู่มาก แต่ในที่นี้ ผู้เขียนจะขอนำเอาเฉพาะทัศนะของท่านอิหม่ามทั้งสี่มาแจ้งให้ท่านผู้อ่านได้ทราบไว้พอเป็นสังเขปดังนี้.

อัลบานีย์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "อัฏ - เฏาะอีฟะฮ์" เล่มที่ 1 หน้า 67 ว่า

" فَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ عِنْدَهَا بِدْعَةٌ مَكْرُوْهَةٌ كَمَا صَرَّحَ بِهِ جَمَاعَةٌ مِنَ الْعُلَمَاءِ الْمُتَقَدِّمِيْنَ مِنْهُمْ أَبُوْحَنِيْفَةَ ، وَمَالِكٌ ، وَأَحْمَدُ فِيْ رِوَايَةٍ "

"ดังนั้น การอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ จึงเป็นเรื่องอุตริ (บิดอะฺฮ์) ที่น่ารังเกียจ อย่างที่นักวิชาการยุคแรก ๆ กลุ่มหนึ่ง

ได้ระบุไว้อย่างชัดแจ้ง อาทิเช่น ท่านอบู หะนีฟะฮ์, ท่านมาลิก, ท่านอะห์มัด (ในบางรายงานจากท่าน)" ...

ท่านอิบนุ ตัยมียะฮ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "อิกติฎออ์ อัส ศิรอฏิลมุสตะกีม" หน้า 182 ว่า ...

" وَلَا يُحْفَظُ عَنِ الشَّافِعِيِّ نَفْسِهِ فِي
هٰذِهِ الْمَسْأَلَةِ كَلَامٌ ، وَذٰلِكَ لِأَنَّ ذٰلِكَ
كَانَ عِنْدَهُ بِدْعَةً ، وَقَالَ مَالِكٌ
مَا عَلِمْتُ أَحَدًا يَفْعَلُ ذٰلِكَ ، فَعُلِمَ أَنَّ
الصَّحَابَةَ وَالتَّابِعِينَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَهُ "

"และไม่ปรากฏว่า จะมีการบันทึกคำพูดของท่านอิหม่ามชาฟิอีย์เกี่ยวกับปัญหานี้ (คือ เรื่องการอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ) ไว้แต่ประการใด, ที่เป็นดังนี้ ก็เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องของการอุตริสำหรับท่าน, และท่านอิหม่ามมาลิกก็ได้กล่าวว่า "ฉันไม่ทราบว่า จะเคยมีผู้ใดกระทำอย่างนี้ (คือ อ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ) ดังนั้น จึงเป็นที่เข้าใจได้ (จากคำพูดของท่าน) ว่า บรรดาเศาะฮาบะฮ์และบรรดาตาบิอีนนั้น พวกเขาไม่เคยปฏิบัติในสิ่งนี้มาก่อน" ...

ท่านอบู ดาวูด ได้บันทึกไว้ในหนังสือ "อัล มะซาอิล" หน้า 158 ว่า ...

"سَمِعْتُ أَحْمَدَ سُئِلَ عَنِ الْقِرَاءَةِ عِنْدَ الْقَبْرِ؟ فَقَالَ: لاَ!"

"ฉันได้ยินท่านอิหม่ามอะห์มัด เมื่อมีผู้ถามถึงเรื่องการอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ ท่านกล่าวตอบว่า "ไม่ได้" ...

ในกรณีย์ของท่านอิหม่ามอะห์มัดนี้ มีรายงานจากท่านซึ่งถูกบันทึกโดยท่านอิบนุล ก็อยยิม ในหนังสือ "กิตาบุรฺรูห์" หน้า 13 ว่า ท่านอิหม่ามอะห์มัดได้คืนคำในภายหลัง, แต่บันทึกรายงานดังกล่าวนั้น ตามหลักวิชาการถือว่าไม่ถูกต้อง เพราะผู้รายงานในสายรายงานดังกล่าวสองท่าน คือ "อัลหะสัน อิบนุ อะห์มัด อัลวัรฺรอก และอลีย์ อิบนุ มูซา อัล หัดดาด" เป็นผู้ที่ไม่มีการบันทึกประวัติไว้ในตำราเกี่ยวกับประวัติของผู้รายงานหะดีษเล่มใดเลย ดังนั้น โดยนัยนี้ บุคคลทั้งสองท่านดังกล่าว จึงถือว่า เป็น "มัจญูฮูล" คือ ไม่มีใครรู้จัก, คำรายงานจากบุคคลทั้งสองจึงนำมาอ้างเป็นหลักฐานไม่ได้

(ดู "อะห์กามุล ญะนาอิซ" ของอัลบานีย์ หน้า 192)

ส่วนในกรณีย์ของท่านอิหม่ามชาฟิอีย์นั้น ก็มีรายงานที่ขัดแย้งกับคำกล่าวของท่านอิบนุ ตัยมียะฮ์ข้างต้น โดยท่านสะยูฏีย์ได้บันทึกไว้ในหนังสือ "ชัรฺหุส ศุดูรฺ" ของท่านว่า ...

"ท่านซะอฺฟะรอนีย์ ได้ถามท่านอิหม่ามชาฟิอีย์ถึงเรื่องการอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ, ท่านอิหม่ามชาฟิอีย์กล่าวตอบว่า "ไม่เป็นไร" ...

(ดู "กัชฟุช ชุบฮาต" ของมะห์มูด หะสัน รอเบียะอฺ หน้า 130)

ที่กล่าวมาแล้วนั้น คือนานาทัศนะจากท่านอิหม่ามผู้ทรงเกียรติทั้งสี่ของโลกอิสลามที่ขัดแย้งกันในเรื่องการอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มีทัศนะว่า การอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺเป็นการอุตริ (บิดอะฮ์) ส่วนที่จะนำมากล่าวถึงต่อไปนี้ เป็นหลักฐานจากหะดีษของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล. ซึ่งมีแนวโน้มที่ค่อนข้างจะชัดเจนว่า ที่กุบูรฺนั้น มิใช่เป็นสถานที่ควรจะนำอัลกุรฺอานไปอ่านกัน ...

หะดีษดังกล่าวมีดังต่อไปนี้ ...

1. ท่านอบู ฮุร็อยเราะฮ์ ร.ฎ.ได้รายงานจากคำกล่าวของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ว่า ...

" لاَ تَجْعَلُوْا بُيُوْتَكُمْ مَقَابِرَ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَفِرُّ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِىْ يُقْرَأُ فِيْهِ سُوْرَةُ الْبَقَرَةِ "

"จงอย่าทำให้บ้านของพวกท่านเป็น (เสมือน) สุสาน, เพราะแท้จริง ชัยฏอนนั้นจะวิ่งหนีจากบ้านที่มีการอ่านซูเราะฮ์ อัล บะกอเราะฮ์" ...

(ดู มุสลิม เล่มที่ 6 หน้า 68 อัต ติรฺมีซีย์ หะดีษที่ 3037, อะห์มัด เล่มที่ 2 หน้า 284, 337, 378, 388)

จากหะดีษบทนี้ ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ได้กล่าวเป็นนัยให้ทราบว่า ที่กุบูรฺนั้น มิใช่เป็นสถานที่อ่านอัล กุรฺอาน, ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงได้กำชับให้มีการอ่านอัล กุรฺอานในบ้าน และท่านได้ห้ามปรามมิให้พวกเราทำสภาพบ้านให้เงียบเหงาเสมือนหนึ่งสุสานซึ่งจะปราศจากการอ่านอัล กุรฺอานตามหลักการของศาสนา ...

2. ส่วนหะดีษอีกบทหนึ่งซึ่งรายงานมาจากท่านหญิงอฺาอิชะฮ์ ร.ฎ. ก็มีแนวโน้มให้เห็นว่า การอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺนั้น ไม่สามารถจะก่อผลประโยชน์ใด ๆ ให้กับผู้ตายที่อยู่ในหลุม, อันเป็นสิ่งที่แตกต่างกับการให้สลามและการ

ขอพร (ดุอา) ให้แก่พวกเขา เพราะทั้งสองอย่างนี้ สามารถให้ประโยชน์แก่ผู้ตายโดยมิต้องสงสัย หะดีษดังกล่าวได้แก่คำกล่าวถามของท่านหญิงอาอิชะฮ์ ร.ฎ.ต่อท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ที่ว่า ...

" كَيْفَ أَقُوْلُ لَهُمْ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ ؟ قَالَ : قُوْلِيْ : السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُسْلِمِيْنَ ، وَيَرْحَمُ اللّٰهُ الْمُسْتَقْدِمِيْنَ مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِيْنَ ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَلَاحِقُوْنَ "

(انظر " شرح مسلم " للنووى ج ٧ ص ٤٤)

"แล้วจะให้ฉันกล่าวแก่พวกเขา (คือ ผู้ตายที่อยู่ในหลุม) ว่าอย่างไร (เมื่อฉันไปซิยาเราะฮ์พวกเขาที่กุบูร) โอ้ ท่านรซูลุลลอฮ์? ท่านจึงตอบว่า : "เธอจงกล่าวว่า อัส สลามุอ่าลาอะฮ์ลิดดิยาริ มินัลมุอฺมินีน วัลมุสลิมีน ..." (จนจบดุอาตามหะดีษข้างบน).

หะดีษบทนี้ เป็นหลักฐานที่สำคัญมากตามหลักวิชาการ

"พื้นฐานของอิสลาม" หรือวิชา (อัล อุศูล) ในแง่ที่ว่า การอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺนั้น น่าจะมิใช่เป็นบทบัญญัติของศาสนา, เพราะถ้าหากว่าสิ่งนี้ เป็นบทบัญญัติของศาสนาและอำนวยผลประโยชน์ให้กับผู้ตายอย่างแท้จริงแล้ว ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ก็จะต้องสอนท่านหญิงอฺาอิชะฮ์ ร.ฎ.ผู้ซึ่งเป็นสตรีที่ท่านรักใคร่มากที่สุดยามเมื่อนางได้สอบถามท่านถึงสิ่งที่นางจะต้องอ่านเมื่อไปซิยาเราะฮ์กุบูรฺ, การที่ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ได้สอนให้นางเพียงแต่กล่าวสลามและอ่านดุอฺาให้แก่พวกเขาเท่านั้น, มิได้สอนให้อ่านอัล กุรฺอานบทใด ๆ เลยนั้น ย่อมแสดงว่า การอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ มิใช่เป็นบทบัญญัติของศาสนาดังกล่าว เพราะมิฉะนั้น จะกลายเป็นว่าท่านมีเจตนาจะปิดบังบทบัญญัติของศาสนาบางอย่างเอาไว้, ไม่ยอมชี้แจงและเผยแพร่ให้ประชากรของท่านได้รับทราบ ทั้งที่ถึงเวลาที่จะต้องชี้แจงบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว นั่นคือ ยามเมื่อเกิดมีคำถามในเรื่องนั้น ๆ ขึ้นมา อย่างในกรณีย์นี้ ...

การเจตนาที่จะปิดบังอำพรางบทบัญญัติของศาสนา ถือว่า เป็นความบกพร่องและเป็นความผิดอย่างมหันต์ของผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นศาสนทูตของพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ. ทุกท่าน, เป็นการขัดต่อคุณลักษณะของผู้ที่เป็นรซูล ที่จะ

ต้องมีความซื่อตรงในหน้าที่ (อะมานะฮ์), ห้ามปิดบังอำพราง (กิตมาน)..

ดังนั้น การที่ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.มิได้สอนให้ท่านหญิงอาอิชะฮ์ ร.ฎ.อ่านอัล กุรฺอานให้แก่ผู้ตายที่หลุมฝังศพ ยามเมื่อนางได้ถามท่านถึงสิ่งที่จะต้องอ่านเมื่อไปซิยาเราะฮ์กุบูรฺ, แต่ท่านได้สอนให้นางเพียงแต่ให้สลามและขอพรให้แก่พวกเขา จึงมิใช่เป็นเรื่องของการปิดบังอำพรางบทบัญญัติของศาสนา แต่เป็นเพราะว่า การอ่านอัล กุรฺอานนั้น มิใช่เป็นบัญญัติของอิสลามที่จะต้องนำไปอ่านให้แก่ผู้ตายที่หลุมฝังศพ ... วัลลอฮุ อะอ์ลัม.

อนึ่ง ตามที่มีรายงานมาว่า ท่านอับดุลลอฮ์ อิบนุอุมัรฺ ร.ฎ.ได้มีการสั่งเสีย (วะศียัต) ให้อ่านตอนต้นของซูเราะฮ์อัลบะกอเราะฮ์และตอนจบของซูเราะฮ์ดังกล่าวทางด้านศีรษะของท่านในขณะที่กำลังฝัง (หรือหลังจากฝังเสร็จแล้วตามบางรายงาน) นั้น มีสิ่งที่น่าจะต้องนำมาพิจารณาดังนี้ ...

ก. หะดีษดังกล่าวเป็นหะดีษอ่อน (เฎาะอีฟ) เพราะในสายรายงานของหะดีษดังกล่าวมีชื่อของ "อับดุรฺ เราะหฺมาน อิบนุลอฺลาอ์" ซึ่งท่านสะฮะบีย์ ได้กล่าววิจารณ์ว่า ...

"ไม่มีผู้ใดรายงานมาจากเขา นอกจากมุบัชชิรฺ อิบนุ อิสมาอีลเพียงคนเดียว"

(ดู "อัล มีซาน" เล่มที่ 2 หน้า 579)

ความหมายของคำกล่าวนี้ก็คือ บุคคลผู้นี้ เป็น "มัจญ์ฮูล" คือ ไม่เป็นที่รู้จัก.

ท่านอิบนุ หะญัรฺ ได้กล่าวถึงท่านอับดุรฺ เราะห์มานผู้นี้ไว้ในหนังสือ "อัต ตักรีบ" ของท่าน เล่มที่ 1 หน้า 494 ว่า "มักบูล" คือ ยอมรับได้ (ในกรณีย์ถ้ามีผู้อื่นรายงานมาพ้องต้องกัน แต่ถ้าไม่มีการรายงานพ้อง ถือว่า เป็นผู้รายงานหะดีษที่อ่อน, ดูเงื่อนไขดังกล่าวนี้ในตอนต้นของหนังสือ "อัต ตักรีบ" เล่มที่ 1 หน้า 5)

และในหะดีษบทนี้ของท่านอับดุรฺเราะห์มาน ก็ไม่ปรากฏว่าจะมีการรายงานพ้องมาจากผู้อื่น หรือที่เรียกกันตามศัพท์วิชาการว่า "มุตาบะอะฮ์" แต่อย่างใด จึงถือว่า การวะศียัตดังที่มีรายงานมาจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบนุอุมัรฺนั้น เป็นหะดีษอ่อนตามกฎเกณฑ์ของท่านอิบนุ หะญัรฺและท่านสะฮะบีย์ ...

ข. ในด้านการสมมุติว่า สายรายงานของหะดีษบทนี้เป็นสายรายงานที่สวยงามหรือหะสัน ตามทัศนะของท่านอิหม่ามนะวะวีย์ในหนังสือ "อัล อัสการฺ" ของท่าน หน้า 147, แต่ข้อความของหะดีษอันเป็นคำสั่งเสียดังกล่าว ก็มีระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ท่านอิบนุ อุมัรฺ ได้กำหนดให้อ่าน "ตอนต้นและตอนจบของซูเราะฮ์อัล บะกอเราะฮ์" เท่านั้น

และกำหนดให้อ่านขณะที่กำลังฝัง (หรือเมื่อฝังเสร็จ), มิใช่ให้อ่านโดยไม่มีกำหนดเวลาและไม่มีกำหนดบทใด ๆ ของอัลกุรฺอานอย่างที่พวกเราปฏิบัติกันอยู่ ...

ค. และในกรณีย์ที่สมมุติเช่นกันว่า หะดีษบทนี้เป็นหะดีษหะสันหรือหะดีษที่สวยงาม แต่ก็ถือว่า เป็นเพียงหะดีษ "เมากูฟ" ตามการวิจารณ์ของท่านอิบนุ หะญัรฺ *(ดู "กัชฟุช ชุบฮาต" หน้า 130)* และการวิจารณ์ของอัลบานีย์ *(ดู "อะห์กามุลญะนาอิซ" หน้า 193)* คือ เป็นการรายงานจากคำพูดของสาวกของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.... มิได้อ้างอิงไปถึงตัวท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.แต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ คำสั่งดังกล่าวของท่านอิบนุ อุมัรฺ จึงนำมาอ้างเป็นหลักฐานเรื่องการอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺไม่ได้ ...

สรุปแล้ว ไม่ปรากฏว่าจะมีหลักฐานจากหะดีษที่ถูกต้อง (เศาะเหี้ยะห์) บทใด ที่จะมีการส่งเสริมให้อ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ ตรงกันข้าม แนวโน้มของหลักฐานที่ถูกต้องบ่งว่ากุบูรฺนั้นมิใช่เป็นสถานที่อ่านอัล กุรฺอาน ดังหลักฐานที่ได้ชี้แจงไปแล้ว ส่วนเรื่องที่จะมีการอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺต่อไปหรือไม่นั้น เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะพิจารณาและรับผิดชอบในการกระทำของตนต่อพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ. เอาเอง มิใช่เป็นหน้าที่ของผู้เขียนอีกต่อไป ...

หมายเหตุ.

การที่ผู้เขียนมิได้นำเอาทัศนะต่าง ๆ ของนักวิชาการซึ่งมีอยู่มากมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ มาลงประกอบข้อเขียนนี้ด้วยนั้น เพราะเห็นว่า คำกล่าวทั้งหมดนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นเพียง "ทัศนะ" ที่พอจะสรุปสั้น ๆ ได้เพียงว่า "อ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺได้" หรือ "อ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺไม่ได้" แค่นั้น ซึ่งบทสรุปดังกล่าวนี้ เราได้อ่านจากทัศนะของท่านอิหม่ามทั้งสี่ที่ได้นำลงมาบันทึกไว้พอเป็นสังเขปในตอนต้นก็ถือว่า เกินพออยู่แล้ว ...

แต่มีข้อที่น่าสังเกตอยู่นิดหนึ่งจากบรรดาทัศนะเหล่านั้นก็คือ นักวิชาการผู้มีทัศนะว่า "อ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺได้นั้น" ท่านได้มีเงื่อนไขเอาไว้ด้วยว่า หมายถึงการอ่านอย่างสำรวมตนและปราศจากการจ้างวานให้อ่าน, แต่ถ้าการอ่านอัล กุรฺอานดังกล่าว มีการระบุค่าจ้างเอาไว้ด้วยอย่างที่นิยมปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน ก็ถือว่าการจ้างอ่านนั้น เป็นโมฆะและผู้ตายจะไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย

(ดูรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ในหนังสือ "หิกะมุช ชะรีอุะติ้ล อิสลามียะฮ์ หน้า 25, อัล มันฮัลฯ เล่มที่ 8 หน้า 260, ตัฟซีรฺ อัล มะรอฆีย์ เล่มที่ 27 หน้า 66)

ในที่นี้ จะขอนำเอาเฉพาะข้อเขียนในตัฟซีรฺ อัล มะรอฆีย์ จากเล่มและหน้าดังกล่าวมาลงให้อ่านกันดังนี้ ...

" وَمَذْهَبُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ وَجَمَاعَةٍ
مِنَ الْعُلَمَاءِ أَنَّ ثَوَابَ الْقِرَاءَةِ يَصِلُ إِلَى
الْمَوْتَى إِنْ لَمْ تَكُنِ الْقِرَاءَةُ بِأَجْرٍ، أَمَّا
إِذَا كَانَتْ بِهِ كَمَا يَفْعَلُهُ النَّاسُ الْيَوْمَ مِنْ
إِعْطَاءِ الْأَجْرِ لِلْحُفَّاظِ لِلْقِرَاءَةِ عَلَى الْمَقَابِرِ
وَغَيْرِهَا - فَلَا يَصِلُ إِلَى الْمَيِّتِ ثَوَابُهَا،
إِذْ لَا ثَوَابَ لَهَا حَتَّى يَصِلَ إِلَيْهِمْ،
لِحُرْمَةِ أَخْذِ الْأَجْرِ عَلَى الْقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ
وَإِنْ لَمْ يَحْرُمْ عَلَى تَعْلِيمِهِ "

"และตามแนวทางของท่านอะห์มัด อิบนุหัมบัล และนักวิชาการกลุ่มหนึ่ง ถือว่า การอ่านอัล กุรฺอานนั้น ผลบุญจะถึงไปยังผู้ตาย ถ้าหากการอ่านดังกล่าวปราศจากค่าจ้าง, อนึ่ง ถ้าหากว่าการอ่านนั้น เพราะมีการจ้างกัน อย่างเช่นที่ประชาชนปัจจุบันกำลังกระทำกันอยู่ จากการมอบเงินค่าจ้างให้แก่ผู้ที่อ่านอัล กุรฺอาน เพื่อให้อ่านที่หลุมฝังศพหรือ

ที่อื่นก็ดี ดังนั้น ผลบุญการอ่านดังกล่าวก็จะไม่ถึงผู้ตาย เพราะไม่มีผลบุญจากการอ่านในลักษณะนี้ที่จะให้ถึงไปได้, เนื่องจากการรับค่า "จ้างอ่าน" อัล กุรฺอานนั้น เป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) แม้ว่า จะไม่เป็นสิ่งต้องห้ามในการ "จ้างสอน" อัลกุรฺอานก็ตาม"

หลักฐานอ่อน ๆ เกี่ยวกับการอ่านอัล กุรฺอานที่กุบูรฺ

(1) หะดีษ ...

" مَنْ مَرَّ بِالْمَقَابِرِ فَقَرَأَ : قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ .... إِحْدٰى عَشَرَةَ مَرَّةً ، ثُمَّ وَهَبَ أَجْرَهُ لِلْأَمْوَاتِ أُعْطِيَ مِنَ الْأَجْرِ بِعَدَدِ الْأَمْوَاتِ "

"ผู้ใดเดินผ่านสุสาน แล้วเขาได้อ่าน "กุล ฮุวัลลอฮ์" จนจบ สิบเอ็ดครั้ง, ต่อจากนั้นก็อุทิศผลบุญการอ่าน ให้แก่บรรดาผู้ที่เสียชีวิตเหล่านั้น เขาก็จะได้รับผลบุญเองเท่ากับจำนวนผู้ที่ตายนั้น" ...

สถานภาพของหะดีษนี้ เป็นหะดีษเก๊ ...

(ดู "อัสสุนัน วัลมุบตะดะอาต" หน้า 105, และรายละเอียดการวิจารณ์หะดีษนี้ใน "อัฎ - เฎาะอีฟะฮ์" ของอัลบานีย์ เล่มที่ 3 หน้า 452 หรือหะดีษที่ 1290)

(2) หะดีษ ...

" مَنْ دَخَلَ الْمَقَابِرَ، فَقَرَأَ سُوْرَةَ (يٓس) خُفِّفَ عَنْهُمْ يَوْمَئِذٍ، وَكَانَ لَهُ بِعَدَدِ مَنْ فِيْهَا حَسَنَاتٌ "

"ผู้ใดเข้าไปในสุสานแล้วเขาได้อ่านซูเราะฮ์ "ยาซีน" โทษทัณฑ์ของผู้ตายวันนั้นก็จะถูกลดหย่อนลง และเขาก็จะได้รับความดีเท่ากับจำนวนผู้ตายเหล่านั้น" ...

สถานภาพของหะดีษนี้-เป็นหะดีษเก๊เช่นเดียวกัน ...

(ดูรายละเอียดการวิจารณ์ใน "อัฎ - เฎาะอีฟะฮ์" เล่มที่ 3 หน้า 397 หรือหะดีษที่ 1246)

(3) หะดีษ ...

" مَنْ زَارَ قَبْرَ وَالِدَيْهِ كُلَّ جُمْعَةٍ فَقَرَأَ عِنْدَهُمَا أَوْعِنْدَهُ (يٓس) غُفِرَلَهُ بِعَدَدِ كُلِّ آيَةٍ أَوْحَرْفٍ "

"ผู้ใดได้ไปเยี่ยม (ซิยาเราะฮ์) หลุมฝังศพบิดามารดาของเขาทุกวันศุกร์ แล้วเขาได้อ่านซูเราะฮ์ "ยาซีน" ให้แก่ทั้งสองหรือคนหนึ่งคนใด เขาก็จะได้รับการอภัยโทษให้เท่ากับจำนวนทุก ๆ อายะฮ์หรือทุก ๆ ตัวอักษร (ที่อ่านไป)" ...

สถานภาพของหะดีษบทนี้ เป็นหะดีษเก๊เช่นเดียวกัน.

(ดู "อัฎ - เฎาะอีฟะฮ์" เล่มที่ 1 หน้า 66-67 หรือหะดีษที่ 50)

การนมาซห้าเวลา หรือนมาซมัยยิต ในบริเวณสุสาน

เมื่อมีผู้หนึ่งผู้ใดเสียชีวิตและมีพิธีกรรมเฝ้ากุบูรฺเกิดขึ้น สิ่งหนึ่งที่จะต้องติดตามมาเป็นลูกโซ่ก็คือ ญาติมิตรของผู้ตาย หรือบุคคลอื่น ๆ ที่รับอาสา (หรือรับจ้าง) เฝ้ากุบูรฺเหล่านั้น ก็จะต้องมีการนมาซห้าเวลากันบนโรงที่ได้ปลูกกันขึ้นใกล้ ๆ กับหลุมฝังศพนั้น ยิ่งไปกว่านั้น ในบางท้องถิ่นก็จะมีการปลูกสิ่งก่อสร้างอย่างถาวรขึ้นในบริเวณสุสาน เพื่อจะได้ใช้เป็นสถานที่สำหรับนั่งซิกริลลาฮ์ส่งบุญให้แก่ผู้ตาย, หรือใช้เป็นสถานที่สำหรับนำศพผู้ตายมานมาซญนาซะฮ์กันที่นั่น, หรืออย่างน้อย ๆ หลังจากจัดการเกี่ยวกับเรื่องผู้ตายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะถือโอกาสนมาซฟัรฺฎกันที่นั่นเสียเลย โดยหารู้ไม่ว่า หลักการของอิสลามนั้น สถานที่สำหรับนมาซและสถานที่สำหรับฝังศพ จะต้องแยกจากกันอย่างเด็ดขาด, ไม่มีทางที่จะรวมกันได้ ยกเว้นกรณีย์เดียว คือการนมาซ

ให้แก่มัยยิตที่ถูกฝังไปเรียบร้อยแล้วที่หลุมฝังศพ อันเนื่องมาจากการที่เราไม่สามารถจะนมาซให้แก่เขาพร้อม ๆ กับผู้อื่นในตอนแรกได้เท่านั้น ซึ่งเรื่องนี้ จะได้นำหลักฐานมาชี้แจงให้ท่านผู้อ่านได้รับทราบกันในตอนหลัง ...

ท่านอบู สอีด อัลคุดรีย์ ร.ฎ. ได้รายงานคำกล่าวของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ตอนหนึ่งว่า

" الأَرْضُ كُلُّهَا مَسْجِدٌ إِلاَّ الْحَمَّامَ وَالْمَقْبَرَةَ "

"พื้นแผ่นดินทั้งหมด ใช้เป็นสถานที่นมาซได้, ยกเว้นห้องน้ำและในสุสาน" ...

(ดู "อบู ดาวูด" หะดีษที่ 488, "ติรฺมีซีย์" หะดีษที่ 316, "อิบนุ มาญะฮ์" หะดีษที่ 745, "อัด ดาริมีย์" เล่มที่ 1 หน้า 323, "อัล หากิม" เล่มที่ 1 หน้า 251, "อัล บัยฮะกีย์ เล่มที่ 2 หน้า 434-435, "อะห์มัด" เล่มที่ 3 หน้า 83, 96)

ท่านอัล หากิม, อัส สะฮะบีย์, อัล บุคอรีย์, อัลบานีย์ ได้กล่าวรับรองหะดีษบทนี้ว่า สายรายงาน ถูกต้อง, แม้ว่านักวิชาการหะดีษบางท่าน อาทิเช่น ท่านติรฺมีซีย์ จะได้กล่าววิจารณ์ว่าสายรายงานของมันสับสนก็ตาม, ทั้งนี้เพราะมีบางกระแสรายงานของหะดีษบทนี้ ที่ไม่มีการสับสน

และไม่มีข้อบกพร่องใด ๆ อย่างที่ท่าน อัลบานีย์ได้นำมาระบุไว้ใน "เศาะเหี๊ยะห์ อบีดาวูด" หมายเลขหะดีษที่ 507 ...

ด้วยเหตุนี้ ท่านอิบนุ ตัยมียะฮ์จึงได้กล่าวว่า ...

" أَسَانِيْدُهُ جَيِّدَةٌ ، وَمَنْ تَكَلَّمَ فِيْهِ فَمَا اسْتَوْفَى طُرُقَهُ "

"บรรดาสายรายงานของมัน (หะดีษนี้) งดงามมาก, และผู้ที่วิจารณ์ว่าหะดีษนี้บกพร่องก็เนื่องมาจากเขาได้รับหะดีษนี้มาไม่ครบทุกกระแสรายงานของมันต่างหาก" ...

(ดู "อิรฺวาอุ้ล มอลีล" เล่มที่ 1 หน้า 320)

ท่านอับดุลลอฮ์ อิบนุอุมัรฺ ร.ฎ. ก็ได้รายงานมาจากท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.เช่นกันว่า

" اِجْعَلُوْا فِيْ بُيُوْتِكُمْ مِنْ صَلاَتِكُمْ ، فَلاَ تَتَّخِذُوْهَا قُبُوْرًا "

"พวกท่านจงทำให้บ้านของพวกท่านเป็นสถานที่นมาซ, และจงอย่าทำให้มันเป็นเสมือนสุสาน"

(ดู "อัล บุคอรีย์" หะดีษที่ 432, "มุสลิม จากชัรฺหุ้นนะวะวีย์" เล่มที่ 6 หน้า 67, "อะห์มัด" หะดีษที่ 4511, 4653, 6045 จากการตะห์กีกของมุหัมมัด ชากิรฺ)

ท่านอิบนุ หะญัรฺ อัล อัสเกาะลานีย์ ได้กล่าวอธิบายเกี่ยวกับหะดีษบทนี้ไว้ในหนังสือของท่าน คือ "ฟัตหุ้ล บารีย์" เล่มที่ 1 หน้า 529 ว่า ...

" إِسْتَنْبَطَ مِنْ قَوْلِهِ فِي الْحَدِيْثِ " وَلَا تَتَّخِذُوْهَا قُبُوْرًا " أَنَّ الْقُبُوْرَ لَيْسَتْ بِمَحَلٍّ لِلْعِبَادَةِ فَتَكُوْنُ الصَّلَاةُ فِيْهَا مَكْرُوْهَةً ..... وَقَدْ نَقَلَ ابْنُ الْمُنْذِرِ عَنْ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُمْ إِسْتَدَلُّوْا بِهٰذَا الْحَدِيْثِ عَلَى أَنَّ الْمَقْبَرَةَ لَيْسَتْ بِمَوْضِعِ الصَّلَاةِ "

"ท่านบุคอรีย์ ได้ทำการวิเคราะห์จากถ้อยคำของหะดีษที่ว่า "และจงอย่าทำให้บ้านของพวกท่านเป็น (เสมือน) สุสาน" ว่า แท้จริง ที่กุบูรฺนั้น มิใช่เป็นสถานที่สำหรับทำอิบาดะฮ์, ดังนั้น การนมาซที่กุบูรฺจึงเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ ...

และท่านอิบนุล มุนซิรฺได้รายงานมาจากนักวิชาการเป็นจำนวนมากว่า พวกเขาต่างก็อ้างหะดีษดังกล่าวเป็นหลักฐานว่า ที่สุสานนั้น มิใช่เป็นสถานที่สำหรับทำการนมาซ" ...

ท่านอิหม่ามนะวะวีย์ ก็ได้อธิบายหะดีษบทนี้ไว้เช่นกันว่า ...

" مَعْنَاهُ : صَلُّوْا فِيْهَا : وَلَا تَجْعَلُوْهَا كَالْقُبُوْرِ مَهْجُوْرَةً مِنَ الصَّلَاةِ "

ความหมายก็คือว่า "พวกท่านจงนมาซในบ้าน, และจงอย่าให้มันเป็นเสมือนกุบูรฺ ซึ่งเป็นสถานที่ห้ามทำการนมาซ" ...

(ดู "ชัรฺหุมุสลิม" เล่มที่ 6 หน้า 67)

จากหลักฐานและคำอธิบายที่ได้อ้างอิงมานี้ จะเห็นได้ว่า นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นจำนวนมากมีความเห็นว่าที่กุบูรฺหรือที่สุสานนั้น มิใช่เป็นสถานที่สำหรับทำการอิบาดะฮ์ทุกชนิด, ไม่ว่าจะเป็นการนมาซ, การอ่านอัล กุรฺอาน หรืออื่น ๆ อย่างที่กล่าวมาแล้ว ...

ยิ่งไปกว่านั้น แนวโน้มจากหลักฐานบางบทยังส่อให้เห็นว่า การนมาซที่กุบูรฺหรือในบริเวณสุสาน นอกจากจะ

เป็นสิ่งต้องห้ามแล้ว การนมาซนั้นอาจจะเป็นโมฆะหรือใช้ไม่ได้อีกด้วย ...

ท่านฏ็อบรอนีย์ ได้รายงานหะดีษ โดยสืบสายรายงานมาจากท่านอิบนุ อับบาส, จากคำกล่าวของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.สองกระแส มีข้อความว่า ...

" لَا تُصَلُّوْا إِلَى قَبْرٍ ، وَلَا تُصَلُّوْا عَلَى قَبْرٍ ! "

"พวกท่านจงอย่านมาซโดยหันไปยังหลุมฝังศพ, และพวกท่านจงอย่านมาซบนหลุมฝังศพ"

(ดู "อัลมุอฺญัม อัลกะบีรฺ" เล่มที่ 3 หน้า 145, 150 และอัลบานีย์ ได้กล่าววิจารณ์หะดีษนี้ไว้ในหนังสือ "ตะห์ซีรุส ซาญิดฯ" หน้า 31 ว่า "เป็นหะดีษเศาะเหี้ยะห์")

ท่านอับดุลลอฮ์ อิบนุ มัสอูด ร.ฎ.ได้รายงานมาว่า ...

" إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءٌ ، وَمَنْ يَتَّخِذُ الْقُبُوْرَ مَسَاجِدَ "

"แท้จริง ส่วนหนึ่งจากความเลวร้ายยิ่งของมนุษย์ก็คือ ผู้ที่ได้ประสบกับวันกิยามะฮ์ โดยที่เขายังมีชีวิตอยู่, และผู้ซึ่งยึดเอากุบูรฺเป็นสถานที่นมาซ" ...

(ดู "เศาะเหี๊ยะห์ ของอิบนุ คุซัยมะฮ์" เล่มที่ 1 หน้า 92, "มุศ็อนนัฟของอิบนุ อบีชัยบะฮ์" เล่มที่ 4 หน้า 140, "อิบนุ หิบบาน" หน้า 340-341, "อะห์มัด" หะดีษที่ 3844, 4143, 4342, "อัลมุอฺญัม อัลกะบีรฺ" เล่มที่ 3 หน้า 77, "มุสนัด" ของ อบู ยะอฺลา หน้า 257, "มินฮายุส ซุนนะฮ์" เล่มที่ 1 หน้า 175 และดูรายละเอียดอื่น ๆ จากหนังสือ "ตะห์ซีรุส ซาญิดฯ" หน้า 26) ...

ท่านอบู มัรฺษัด อัลเฆาะนะวีย์ ร.ฎ.ได้รายงานมาว่า ...

" سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ : لَا تُصَلُّوْا اِلَى الْقُبُوْرِ وَلَا تَجْلِسُوْا عَلَيْهَا "

"ฉันได้ยินท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.กล่าวว่า..."พวกท่านจงอย่านมาซโดยหันไปทางหลุมฝังศพ, และพวกท่านจงอย่านั่งลงบนหลุมฝังศพ" ...

(ดู "มุสลิม" จากชัรฺหุ้นนะวะวีย์ เล่มที่ 7 หน้า 38, "อบู ดาวูด" หะดีษที่ 3213, "ติรฺมีซีย์" หะดีษที่ 1055, "นซาอีย์" เล่มที่ 2 หน้า 67, "ชัรฺหุ้ลมะอานีย์" เล่มที่ 1 หน้า 296, "อัล บัยฮะกีย์" เล่มที่ 3 หน้า 435, "อะห์มัด" เล่มที่ 4 หน้า 135) ...

เมื่อเราได้ประมวลหลักฐานจากหะดีษต่าง ๆ ตามที่ได้นำลงมาบันทึกไว้นี้ ก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การนมาซในบริเวณสุสานก็ดี, การนมาซบนหลุมฝังศพก็ดี, การนมาซโดยหันไปทางหลุมฝังศพก็ดี เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ได้มีคำสั่งห้ามเอาไว้แล้วทั้งสิ้น และท่านยังถือว่า การกระทำดังกล่าวเป็นความเลวร้ายอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ, ด้วยเหตุนี้ ท่านอิหม่ามอะห์มัด อิบนุ หัมบัลจึงได้กล่าวว่า ...

"مَنْ صَلَّى فِي الْمَقْبَرَةِ أَوْ إِلَى قَبْرٍ أَعَادَ أَبَدًا"

"ผู้ใดนมาซในบริเวณสุสานหรือหันไปทางหลุมฝังศพ เขาก็จะต้องนมาซใหม่ตลอดไป"

(ดู "อะห์กามุล ญะนาอิซ" ของอัลบานีย์ หน้า 214)

ท่านอิหม่ามเชากานีย์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "นัยลุล เอาฏ็อรฺ" เล่มที่ 2 หน้า 138 ว่า ...

"وَقَدْ تَقَرَّرَ فِي الْأُصُوْلِ أَنَّ النَّهْيَ يَدُلُّ عَلَى فَسَادِ الْمَنْهِيِّ عَنْهُ ، فَيَكُوْنُ الْحَقُّ التَّحْرِيْمَ وَالْبُطْلَانَ ، لِأَنَّ الْفَسَادَ

الَّذِىْ تَقْتَضِيْهِ النَّهْىُ هُوَالْمُرَادِفُ لِلْبُطْلاَنِ مِنْ غَيْرِ فَرْقٍ بَيْنَ الصَّلاَةِ عَلَى الْقَبْرِ وَبَيْنَ الْمَقَابِرِ وَكُلِّ مَاصَدَقَ عَلَيْهِ لَفْظُ الْمَقْبَرَةِ "

"และที่ยอมรับกันอย่างแน่นแฟ้นในวิชา "อุศูลฯ" หรือวิชาพื้นฐานของศาสนาก็คือ การห้ามในสิ่งใด ย่อมแสดงถึงความเสียหายของสิ่งที่ถูกห้ามนั้น, ดังนั้น ข้อเท็จจริง (เกี่ยวกับเรื่องการนมาซที่กุบูรฺ) ก็คือ เป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) และเป็นโมฆะ, เพราะความเสียหายที่เป็นเป้าหมายของการห้ามนั้น ก็มีความหมายเดียวกันกับคำว่า "เป็นโมฆะ" นั่นเอง โดยไม่มีข้อแบ่งแยกหรือยกเว้นว่า จะเป็นการนมาซบนหลุมฝังศพ, หรือระหว่างหลุมฝังศพ หรือในทุก ๆ สถานที่ ที่ถือกันว่าเป็นสุสาน" ...

ท่านอิบนุ หะญัรฺ อัลฮัยตะมีย์ ซึ่งเป็นนักวิชาการฟิกฮฺที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งในมัสฮับชาฟิอีย์ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "อัส ซะวาญิรฺฯ" ของท่าน เล่มที่ 1 หน้า 120 ว่า ...

" الكَبِيْرَةُ الثَّالِثَةُ، وَالرَّابِعَةُ، وَالخَامِسَةُ، وَالسَّادِسَةُ، وَالسَّابِعَةُ، وَالثَّامِنَةُ، وَالتِّسْعُوْنَ اِتِّخَاذُ الْقُبُوْرِ مَسَاجِدَ... وَالصَّلاَةُ إِلَيْهَا "

"บาปหนัก (หรือบาปใหญ่) ลำดับที่ 93...98 ก็คือการถือเอากุบูรฺเป็นที่นมาซ...และการนมาซโดยหันไปทางหลุมฝังศพ" ...

ท่านอิบนุตัยมียะฮ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือของท่านชื่อ "อัล-อิคติยารอตุ้ล อิลมียะฮ์" หน้า 25 ว่า ...

" وَلاَ تَصِحُّ الصَّلاَةُ فِي الْمَقْبَرَةِ وَلاَ إِلَيْهَا "

"การนมาซในบริเวณสุสานหรือหันไปทางหลุมฝังศพย่อมใช้ไม่ได้ (ไม่เศ๊าะฮ์)"

(ดู อะห์กามุล ญะนาอิซ ของอัลบานีย์ หน้า 214)

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า การนมาซในบริเวณสุสานนั้นย่อมมีความหมายกว้างกว่าการนมาซบนหลุมฝังศพหรือหัน

ไปทางหลุมฝังศพ เพราะคำว่า “สุสาน” หมายถึงสถานที่ซึ่งถูกจัดไว้เพื่อฝังผู้ตาย ซึ่งตามปกติย่อมจะต้องมีอาณาบริเวณกว้างขวางพอสมควร ดังนั้น การห้ามนมาซในบริเวณสุสาน จึงไม่จำกัดว่า หลุมฝังศพจะอยู่ด้านหน้า, ด้านหลัง, ข้างซ้ายหรือข้างขวาของผู้นมาซ ถือว่าเข้าในประเด็นต้องห้ามทั้งสิ้น ดังคำอธิบายของท่านอัลบานีย์ในหนังสือดังกล่าว หน้า 214,

และนมาซที่ท่านรซูลุ้ลลอฮ์ ซ.ล.ได้มีคำสั่งห้ามพวกเรามิให้ไปกระทำกันในบริเวณสุสานนั้น ตามความเข้าใจโดยทั่ว ๆ ไป น่าจะหมายถึงการนมาซฟัรฺฎ 5 เวลา รวมทั้งนมาซสุนัตอื่น ๆ ด้วย, แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีหะดีษอีกบทหนึ่งที่มีการระบุไว้อย่างชัดแจ้งว่า ข้อห้ามดังกล่าวนั้นมีความหมายครอบคลุมถึงการเจตนานำเอาผู้ตายไปนมาซญะนาซะฮ์ที่กุบูรฺด้วยเช่นกัน ...

ท่านอนัส อิบนุ มาลิก ร.ฎ.ได้รายงานมาว่า ...

”إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
نَهَى أَنْ يُصَلَّى عَلَى الْجَنَائِزِ بَيْنَ الْقُبُوْرِ“

“แท้จริง ท่านรซูลุ้ลลอฮ์ ซ.ล.ได้ห้ามการนมาซญะนาซะฮ์

ในท่ามกลางหลุมฝังศพ"

(ดู "อัลมุอฺญัม" ของอิบนุล อะอฺรอบีย์ หน้า 235, และ "อัลมุอฺญัม อัลเอาซัฏ" ของท่านอัฏ-ฏ็อบรอนีย์ เล่มที่ 1 หน้า 80)

ท่านอัล ฮัยษะมีย์ ได้กล่าววิจารณ์ไว้ในหนังสือ "มัจญมะอฺ อัสซะวาอิด" เล่มที่ 3 หน้า 36 ว่า "สายสืบของหะดีษบทนี้ สวยงาม" ...

(ดู "อะห์กามุล ญะนาอิซ" หน้า 108)

ท่านอัลบานีย์ ได้กล่าวอธิบายว่า ...

" وَصَلَاةُ الْجَنَازَةِ فِي الْمَقْبَرَةِ خِلَافُ السُّنَّةِ الَّتِيْ لَمْ تَأْتِ إِلَّا بِصَلَاتِهَا فِي الْمُصَلَّى وَفِي الْمَسْجِدِ، ...... بَلْ قَدْ جَاءَ النَّهْيُ الصَّرِيْحُ عَنِ الصَّلَاةِ عَلَيْهَا بَيْنَ الْقُبُوْرِ كَمَا فِيْ رِوَايَةٍ فِيْ حَدِيْثِ أَنَسٍ "

"และการนมาซญะนาซะฮ์ในสุสานนั้น เป็นการขัดแย้งกับแบบอย่างของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ที่ไม่เคยกระทำ (การนมาซญะนาซะฮ์ในสถานที่อื่น) นอกจากใน "มุศ็อลลา"

และในมัสญิด, ตรงกันข้ามมีปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจนว่า ห้ามการนมาซญะนาซะฮ์ในท่ามกลางหลุมฝังศพ ดังรายงานจากหะดีษของท่านอนัส ร.ฎ. (คือหะดีษซึ่งผู้เขียนได้นำมาบันทึกไว้ข้างบน)" ...

(ดู "อะห์กามุล ญะนาอิซ" ของอัลบานีย์ หน้า 214)

หมายเหตุ

"มุศ็อลลา" หมายถึงสถานที่สำหรับการนมาซวันอีดและนมาซญะนาซะฮ์ในสมัยของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล. อยู่ทางด้านตะวันออกของมัสญิด อัลนะบะวีย์, ในอดีตเคยเป็นทุ่งโล่งกว้างขวางสุดลูกหูลูกตา, แต่ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งของสถานที่แห่งนี้ได้ถูกก่อสร้างเป็นมัสญิด มีลักษณะแข็งแรงสวยงามและมีโดมมากมาย เรียกว่า "มัสญิด ฆอมามะฮ์" ...(ผู้เขียน)

การห้ามนมาซญะนาซะฮ์ท่ามกลางหลุมฝังศพตามนัยแห่งหะดีษข้างต้น น่าจะหมายถึงการเจตนานำเอาศพของผู้ตายไปทำการนมาซกันในสถานที่ ที่ได้ก่อสร้างกันไว้ในบริเวณสุสาน ก่อนที่จะทำการฝัง, ดังนั้น ข้อห้ามดังกล่าวนี้จึงเป็นคนละประเด็นกันกับการที่มีผู้หนึ่งผู้ใดที่เพิ่งทราบข่าวการตายได้ไปนมาซให้แก่ผู้ตายที่หลุมฝังศพของเขาหลังจากฝังเสร็จแล้ว ซึ่งในกรณีย์อย่างนี้ มีรายงานที่ถูกต้อง

จากการกระทำของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.เอง ในหะดีษที่ได้ถูกบันทึกไว้โดยผู้บันทึกหะดีษที่เชื่อถือได้ทั้งหกท่านและผู้บันทึกรายอื่น ๆ อีกด้วย, โดยได้รายงานหะดีษดังกล่าวมาจากบรรดาเศาะฮาบะฮ์ผู้อาวุโสจำนวนมาก อาทิเช่น ท่านอับดุลลอฮ์ อิบนุ อับบาส, ท่านอบู ฮุร็อยเราะฮ์, ท่านอนัส อิบนุ มาลิก, ท่านยะซีด อิบนุ ษาบิต, ท่านอามิรฺ อิบนุ รอบีอะฮ์, ท่านญาบิรฺ อิบนุ อับดิลลาฮ์, ท่านบุร็อยดะฮ์ อิบนุลหุศ็อยบ์, ท่านอบูสอีด อัลคุดรีย์, ท่านอบู อุมามะฮ์ อิบนซะฮ์ลฺ ร.ฎ. ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวนามมานี้ ต่างก็ได้รายงานมาด้วยสำนวนที่แตกต่างกัน, แต่มีความหมายตรงกันว่า ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ได้เคยนมาซให้กับผู้ตายที่หลุมศพของเขา อันเนื่องมาจากท่านได้รับทราบข่าวการตายของเขาในภายหลัง ซึ่งบรรดาหะดีษเหล่านี้ ท่านผู้อ่านจะสามารถตรวจสอบได้จากหนังสือ "อัล บุคอรีย์" หะดีษที่ 1336, 1337, "มุสลิม" จากชัรฺหุ้นนะวะวีย์ เล่มที่ 7 หน้า 24-25-26, "อบู ดาวูด" หะดีษที่ 3187, "ติรฺมีซีย์" หะดีษที่ 1042, 1043, "นซาอีย์" เล่มที่ 4 หน้า 85, "อิบนุ มาญะฮ์" หะดีษที่ 1527 ถึง 1533, "อิบนุ อบีชัยบะฮ์" เล่มที่ 4 หน้า 149, "อัล บัยฮะกีย์" เล่มที่ 4 หน้า 45, 48 "มุวัฏเฏ๊าะอ์" ของมาลิก เล่มที่ 1 หน้า 176, "มุสนัด" ของอะห์มัด เล่มที่ 1 หน้า 224,

283, เล่มที่ 2 หน้า 388, เล่มที่ 3 หน้า 150, 444, 445, เล่มที่ 4 หน้า 388 ...

ตัวอย่างหะดีษซึ่งท่าน "มุสลิม", ท่าน "อิบนุ มาญะฮ์", ท่าน "อะห์มัด" และคนอื่น ๆ ได้รายงานมาจากท่าน อิบนุ อับบาส, ท่านอนัส อิบนุ มาลิก, และท่านบุร็อยดะฮ์ ร.ฎ. บทหนึ่งซึ่งสำนวนในที่นี้ เป็นรายงานของท่านมุสลิม มีข้อความว่า ...

" إِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَلَى قَبْرٍ بَعْدَ مَادُفِنَ ، فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا "

"ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ได้นมาซที่หลุม หลังจากผู้ตายถูกฝังแล้ว โดยท่านได้ "ตักบีรฺ" ให้เขาสี่ครั้ง" ...

(ดู "มุสลิม" จากชัรฺหุ้นนะวะวีย์ เล่มที่ 7 หน้า 24, "อิบนุ มาญะฮ์" หะดีษที่ 1531, 1532, "อะห์มัด" เล่มที่ 3 หน้า 130)

หรืออีกบทหนึ่ง ที่ถูกรายงานมาจากท่านอบู ฮุร็อยเราะฮ์ ร.ฎ.มีข้อความว่า ...

" إِنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَتْ تَقُمُّ الْمَسْجِدَ

(أَوْشَابًّا) فَفَقَدَهَا رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَ عَنْهَا (أَوْعَنْهُ)
فَقَالُوْا : مَاتَ قَالَ : أَفَلَا آذَنْتُمُوْنِي؟
قَالَ : فَكَأَنَّهُمْ صَغَّرُوْا أَمْرَهَا (أَوْأَمْرَهُ)،
فَقَالَ : دُلُّوْنِي عَلَى قَبْرِهَا ! فَدَلُّوْهُ
فَصَلَّى عَلَيْهَا "

"ผู้หญิง (หรือเด็กหนุ่ม) ชาวนิโกรผู้หนึ่งซึ่งเคยทำหน้าที่กวาดมัสญิดได้หายหน้าไป, ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.จึงได้ถามถึงเขา ก็ได้รับคำตอบว่า "เขาตายเสียแล้ว" ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.จึงกล่าวตำหนิพวกเขาว่า "ก็แล้วทำไมพวกท่านจึงไม่บอกให้ฉันรู้?" (ท่านอบู ฮุร็อยเราะฮ์ กล่าวว่า ... คล้าย ๆ กับบรรดาเศาะฮาบะฮ์จะถือว่า การตายของเขาเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น) แล้วท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ก็ได้กล่าวต่อไปว่า "จงชี้หลุมศพของเขาให้ฉันที" พวกเขาจึงชี้หลุมศพของเขาให้ท่านทราบ ดังนั้น ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.จึงได้นมาซที่หลุมนั้น" ...

(ดู "อัล บุคอรีย์" หะดีษที่ 1337, "มุสลิม" จากชัรฮุหุ้นนะวะวีย์ เล่มที่ 7 หน้า 25, "อบู ดาวูด" หะดีษที่ 3187, "อิบนุ มาญะฮ์" หะดีษที่ 1527, "อัล บัยฮะกีย์" เล่มที่ 4 หน้า 47, "อะห์มัด" เล่มที่ 2 หน้า 388)

สรุปแล้ว เราก็พอจะทราบได้จากหลักฐานเหล่านี้ว่า การที่ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ได้ไปนมาซที่หลุมฝังศพหลังจากผู้ตายถูกฝังไปแล้ว ก็เพราะความจำเป็น นั่นคือท่านเพิ่งได้รับทราบข่าวการตายในภายหลัง, ไม่เคยปรากฏหลักฐานว่า จะมีการเจตนานำศพผู้ตายไปนมาซญะนาซะฮ์กันที่กุบูร ในสมัยของท่านแต่อย่างใด ตรงกันข้าม กลับมีหลักฐานห้ามจากท่านเกี่ยวกับเรื่องการนำผู้ตายไปนมาซญะนาซะฮ์กันในท่ามกลางหลุมฝังศพ ดังหะดีษของท่านอนัส อิบนุมาลิก ร.ฎ.ที่ผ่านมาแล้ว ดังนั้น การกระทำที่บางท้องที่นิยมปฏิบัติกันในสมัยปัจจุบัน อันได้แก่การเจตนานำศพผู้ตายไปทำการนมาซญะนาซะฮ์กันในศาลาที่ได้ก่อสร้างไว้ในบริเวณสุสาน จึงน่าจะเป็นการขัดแย้งกับแบบอย่างของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.และเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของท่านอย่างชัดแจ้ง ...

ข้อห้ามอีกอย่างหนึ่งจากหะดีษที่มีต่อผู้ที่เข้าไปในกุบูร ก็คือ การไปเดินเหยียบย่ำหรือการนั่งลงบนหลุมฝังศพ ดังข้อความจากหะดีษของท่านอบูมัรษัด อัลเฆาะนะวีย์ ร.ฎ. ที่ว่า ...

" .... وَلَا تَجْلِسُوْا عَلَيْهَا "

"...และพวกท่านจงอย่านั่งลงบนหลุมฝังศพ" ...

การไปเดินเหยียบย่ำบนหลุมฝังศพก็ดี, การไปนั่งบนหลุมฝังศพก็ดี เหล่านี้ ถือว่าเป็นมารยาททรามที่มุสลิมทุกคนที่มีอีหม่านไม่ควรจะปฏิบัติ เพราะเท่ากับเป็นการดูถูกเหยียดหยามผู้ตายที่นอนอยู่ภายใต้หลุมนั้น แม้ว่าเขาจะตายไปแล้วก็ตาม ...

ท่านอบู ฮุร็อยเราะฮ์ ร.ฎ.ได้รายงานหะดีษมาจากท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ว่า ...

لَأَنْ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَمْرَةٍ فَتُحْرِقَ ثِيَابَهُ فَتَخْلُصَ إِلَى جِلْدِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَجْلِسَ (وَفِيْ رِوَايَةٍ يَطَأَ) عَلَى قَبْرٍ "

"ให้คนหนึ่งคนใดจากพวกท่านไปนั่งลงบนถ่านไฟ (ที่กำลังร้อนจัด) แล้วมันจะไหม้เสื้อผ้าของเขาแล้วลามไปไหม้ถึงผิวหนังของเขา ยังจะดีเสียกว่าที่เขาจะไปนั่ง (บางสำนวน

ว่า ไปเหยียบย่ำ) บนหลุมฝังศพ" ...

(ดู "มุสลิม" จากชัรฺหุ้นนะวะวีย์ เล่มที่ 7 หน้า 27-28, "อบู ดาวูด" หะดีษที่ 3212, "นซาอีย์" เล่มที่ 4 หน้า 95, "อิบนุ มาญะฮ์" หะดีษที่ 1566, "อะห์มัด" เล่มที่ 2 หน้า 311, 389, 444, "อัล บัยฮะกีย์" เล่มที่ 4 หน้า 79, และสำนวนหะดีษตามในวงเล็บที่ว่า "ไปเหยียบย่ำ" นั้น เป็นสำนวนจากการรายงานของท่านอะห์มัด เล่มที่ 2 หน้า 528)

ท่านอิหม่ามนะวะวีย์ ได้กล่าวอธิบายหะดีษบทนี้ไว้ในหนังสือ "ชัรฺหุมุสลิม" ของท่าน เล่มที่ 7 หน้า 27 ว่า การไปนั่งบนหลุมฝังศพนั้น เป็นสิ่งหะรอม, และท่านอิบนุหะญัรฺ อัล ฮัยตะมีย์ ก็ถือว่า การกระทำดังกล่าวเป็นบาปใหญ่ ...

(ดู "อัส ซะวาญิรฺฯ" ของท่านอิบนุ หะญัรฺ เล่มที่ 1 หน้า 143"

นอกจากนี้ ท่านเชากานีย์ และท่านเชากานีย์ ก็ได้อธิบายและชี้แจงความหมายว่า การห้ามตามที่มีระบุไว้ในหะดีษดังกล่าวหมายถึงว่า การไปนั่งบนหลุมฝังศพเป็นสิ่งต้องห้าม "หะรอม" เช่นเดียวกัน และท่านเชากานีย์ยังกล่าวรับรองด้วยว่า นี่คือ การยอมรับจากนักวิชาการส่วนใหญ่ หรือที่เรียกกันว่า "ญุมฮูรฺ" ...

(ดู "สุบุลุส สลาม" ของศ็อนอานีย์ เล่มที่ 2 หน้า 111, และ "นัยลุลเอาฏ็อรฺ" ของเชากานีย์ เล่มที่ 4 หน้า 133, 136)

ท่านอิหม่ามชาฟิอีย์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "อัล อุมม์" ของท่านว่า ...

" وَأَكْرَهُ وَطْءَ الْقَبْرِ وَالْجُلُوْسَ وَالْإِتِّكَاءَ
عَلَيْهِ إِلَّا أَنْ لَا يَجِدَ الرَّجُلُ السَّبِيْلَ إِلَى
قَبْرِ مَيِّتِهِ إِلَّا بِأَنْ يَطَأَهُ فَذٰلِكَ مَوْضِعُ
ضَرُوْرَةٍ ، فَأَرْجُوْ حِيْنَئِذٍ أَنْ يَسَعَهُ
إِنْ شَاءَ اللّٰهُ "

"ฉันรังเกียจการเหยียบย่ำหลุมฝังศพ, การนั่งหรือการเอนพิงบนหลุมฝังศพ เว้นไว้แต่ว่าผู้ซึ่งไม่สามารถจะหาทางเดินไปยังหลุมศพที่ตนต้องการ นอกจากต้องเดินเหยียบไปบนหลุมศพ (อื่น ๆ) ซึ่งถือว่า เป็นเรื่องสุดวิสัย ดังนั้น (ในกรณีย์อย่างนี้) ฉันจึงหวังว่าคงจะเป็นข้ออนุโลมแก่เขาได้ ถ้าหากเป็นความประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ." ...

(ดู "อัล อุมม์" เล่มที่ 1 หน้า 246)

การอ่านตัลกีน

ความหมายของคำว่า "ตัลกีน" ตามรูปแบบที่นิยมปฏิบัติกัน หมายถึงการแนะนำหรือสอนผู้ตายที่อยู่ในหลุมให้กล่าวคำปฏิญาณว่า "ลาอิลา ฮะอิลลัลลอฮ์" และสอนให้เขาตอบคำถามของมลาอิกะฮ์ที่มีหน้าที่สอบถามผู้ตายเกี่ยวกับเรื่องหลักอะกีดะฮ์ของเขาและอื่น ๆ, ซึ่งการสอนดังกล่าวนี้ มักจะสอนกันเป็นภาษาอรับ ทั้ง ๆ ที่ผู้ตายขณะที่มีชีวิตอยู่พูดภาษาอรับไม่ได้, แถมบางครั้ง ผู้สอนเองก็ไม่รู้เรื่องเหมือนกันว่า ตนสอนผู้ตายว่าอย่างไร เพราะตัวผู้สอนก็ตกอยู่ในฐานะเดียวกันกับผู้ถูกสอน คือแปลภาษาอรับที่อ่านอยู่ไม่ได้ นอกจากอ่านอัล กุรอานได้เพียงอย่างเดียว, ยิ่งไปกว่านั้น หากผู้ตายเป็นผู้ที่มีคนนับหน้าถือตามาก ๆ อาทิเช่น เป็นคนร่ำรวยหรือเป็นโต๊ะครู ก็จะมีคนแย่งกัน "ตัลกีน" ทีละหลาย ๆ คนพร้อมกันจนแม้ผู้ตายเองก็คงจะฟังไม่รู้เรื่องหรอกว่า เขาอ่านอะไรกัน ทั้ง ๆ ที่ความจริง หากผู้ตายเคยเป็นโต๊ะครู, และเคยสอนลูกศิษย์ลูกหามาก่อน ก็ไม่จำเป็นอะไรที่จะต้องไปแย่งกันช่วย "สอน"

ท่านอีก, เพราะถึงอย่างไรท่านก็คงช่ำชองพอที่จะ "สอบผ่าน" อยู่แล้ว เพียงแต่ให้ใครสักคนช่วย "เตือนความจำ" ให้แก่ท่านสักเล็กน้อยก็พอแล้ว แต่ที่เวลาผู้ตายเป็นชาวบ้านธรรมดา ๆ ที่ไม่มีความรู้อะไรเลย ซึ่งตามหลักการน่าจะช่วยกัน "สอน" เขาซ้ำกันหลาย ๆ ครั้งยิ่งเสียกว่าโต๊ะครูกลับปรากฏว่า การตัลกีนให้แก่เขา เพียงแต่ให้ใครสักคนหนึ่งไปนั่งอ่าน ๆ พอเป็นพิธีเท่านั้น, ไม่ได้มุ่งหวังที่จะให้เขาได้รับประโยชน์จากการตัลกีนดังกล่าวเลย ...

การ "ตัลกีน" ตามรูปแบบที่ปฏิบัติกันมา จึงมีลักษณะเป็นการกระทำตาม "สูตรสำเร็จ" ให้ผ่านพ้นไปเป็นครั้ง ๆ มากกว่าที่จะกระทำโดยการคำนึงถึง "เป้าหมาย" ของการอ่านตัลกีนนั้น ตามที่ท่านนักวิชาการได้เสนอแนะไว้ ...

ที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงการกล่าวในแง่ของ "การสมมุติ" ว่า การอ่านตัลกีนนั้น สามารถจะให้ประโยชน์แก่ผู้ตายได้จริง ๆ ตามที่เราเข้าใจกัน ...

แต่ในแง่ของหลักฐานการอ่านตัลกีน ก็เป็นเรื่องที่เราจะได้นำมาวิเคราะห์กันต่อไปว่า หลักฐานเหล่านั้น มีความถูกต้องหรือน่าเชื่อถืออยู่มากน้อยเพียงไร ...

สำหรับข้อเขียนเกี่ยวกับเรื่องการอ่านตัลกีนเป็นภาษาไทย เท่าที่ผู้เขียนเคยอ่านเจอนั้น รู้สึกว่าจะไม่มีหนังสือเล่มใด

จะเขียนได้อย่างยืดยาวยิ่งไปกว่าข้อเขียนเรื่อง "ตัลกีน" ในหนังสือชื่อ "ข้อโต้แย้งปัญหาศาสนา" ซึ่งเป็นหนังสือที่แปลมาจากหนังสือ "มัสอะละฮ์ อูกามา" อันเป็นหนังสือที่ถูกเรียบเรียงโดยนักเขียนชาวอินโดนีเซีย คือ หัจญีซิรอญุดดีน อับบาส อีกต่อหนึ่ง ซึ่งในข้อเขียนดังกล่าวนั้น โดยเฉพาะในเรื่องการอ่านตัลกีนนี้ มีอยู่หลายประเด็นที่เราจำเป็นจะต้องชี้แจงข้อเท็จจริงให้ท่านผู้อ่าน และผู้ที่เคยอ่านหนังสือเล่มนั้นได้รับทราบกันไว้ ...

และเนื่องจากตัวผู้เขียนหนังสือ "มัสอะละฮ์ อูกะมา" เป็นผู้ที่มีแนวทัศนะยึดติดกับเรื่องมัษฮับจนเกินไป ทั้ง ๆ ที่สังเกตดูแล้วเห็นว่า ท่านมีความรู้และวิชาการด้านศาสนากว้างขวางพอสมควร แต่เมื่อท่านเกิดไปมองเห็น "มัษฮับ" ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าเหนือกว่าซุนนะฮ์หรือแบบอย่างของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.เสียแล้ว ข้อเขียนของท่านในหนังสือดังกล่าวในหลาย ๆ เรื่อง จึงมีลักษณะที่เป็นการ "ขัดขา" กันเองเพราะความไม่แน่นอนและขาดจุดยืนของผู้เขียน, บางครั้งก็มีการ "บิดเบือน" ข้อเท็จจริงของหลักฐานอย่างชัดแจ้ง และยิ่งไปกว่านั้น บางตอนก็มีลักษณะ "ก้าวร้าว" ต่อผู้อื่น, ไม่ว่าจะเป็นเศาะฮาบะฮ์หรือแม้กระทั่งตัวท่านอิหม่ามชาฟิอีย์เอง ...

ในที่นี้ ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างของสิ่งที่ได้กล่าวมานี้สัก 3 เรื่องดังนี้ ...

1. ในเรื่องการ "ละหมาดตะรอเวี๊ยะห์" ท่านได้กล่าวไว้ว่า ...

(3) "ละหมาดตะรอเวี๊ยะห์นั้น เป็นละหมาดหนึ่งที่ท่านนบีให้ความสนใจมาก อีกทั้ง ท่านยังชอบที่จะให้ประชากรของท่านร่วมกันกระทำ" ...

(ดู "ข้อโต้แย้งปัญหาศาสนา" เล่มที่ 2 หน้า 5 จากคำแปลของอาจารย์อับดุลกะรีม วันแอเลาะ)

จากคำกล่าวของท่านตอนนี้ บ่งชี้ให้เห็นว่า การละหมาดตะรอเวี๊ยะห์ในทัศนะของท่าน เป็นซุนนะฮ์หรือแบบอย่างของท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล. เพราะเคยมีการกระทำกันมาแล้วในสมัยของท่านนบี, และท่านนบีเองยังส่งเสริมให้มีการกระทำกัน, ไม่ว่าในลักษณะการกระทำเพียงคนเดียวหรือร่วมกันกระทำ (ญะมาอุะฮ์) ...

แต่พอพูดมาถึงเรื่อง "บิดอุะฮ์" และเป็นตอนที่อ้างถึงแบบอย่างของคุละฟาอุรฺ รอชิดีน ซึ่งท่านเรียกว่า เป็นบิดอุะฮ์หะสะนะฮ์หรือบิดอุะฮ์ที่ดีตามทัศนะของท่าน กลับมีข้อความว่า ...

ข. "การละหมาดตะรอเวี๊ยะห์รวมกันในเดือนรอมฎอน

ซึ่งเริ่มโดยท่านอุมัร"...

"สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องบิดอะฮ์ เพราะไม่เคยมีมาในยุคของท่านนบี และท่านนบีก็ไม่เคยสั่ง ..."

(ดู "ข้อโต้แย้งปัญหาศาสนา" เล่มที่ 3 หน้า 33)

จะเห็นได้ว่า พอมาถึงตอนนี้ การละหมาดตะรอเวี๊ยะห์ร่วมกันกลับกลายเป็น "บิดอะฮ์" ไปเสียแล้ว เพราะท่านอ้างว่า "ไม่เคยมีมาในยุคของท่านนบี และท่านนบีก็ไม่เคยสั่งไว้" ...

ตกลง ผู้อ่านก็เลยไม่รู้เรื่องว่า การละหมาดตะรอเวี๊ยะห์ร่วมกันตามหลักการของอิสลามนั้น เป็น "ซุนนะฮ์" หรือ "บิดอะฮ์" กันแน่?

แล้วอย่างนี้ หากไม่เรียกว่าเป็นการเขียนแบบ "ขัดขา" ตัวเองแล้ว ก็ไม่รู้จะเรียกอย่างไรอีก ...

2. ในประเด็นเรื่องจำนวนร็อกอะฮ์ของนมาซตะรอเวี๊ยะห์ท่านผู้นี้ได้อ้างหลักฐานจากการรายงานของท่านยะซีด บิน รุมาน ซึ่งท่านอิหม่ามมาลิก ได้ทำการบันทึกไว้ในหนังสือ "อัล มุวัฏเฏาะฮ์" ของท่าน เล่มที่ 1 หน้า 138 (แต่ฉบับที่อยู่ในมือผู้เขียน เป็นเล่มที่ 1 หน้า 105) มีข้อความว่า ...

" كَانَ النَّاسُ يَقُوْمُوْنَ فِيْ زَمَنِ عُمَرَ بْنِ

" الْخَطَّابِ بِثَلَاثٍ وَعِشْرِيْنَ رَكْعَةً "

"ประชากรในสมัยของท่านอุมัรฺ อิบนุลค็อฏฏ็อบ ได้นมาซ (ตะรอเวี๊ยะห์) 23 ร็อกอฺะฮ์"

ต่อจากนั้น ท่านก็ได้ทำการขยายความโดยทึกทักเอาเองว่า ...

"และนี่คือที่มาแห่งจำนวนร่อกะอัตของการละหมาดตะรอเวี๊ยะห์, ซัยยิดินาอุมัรฺคือ ศ่อฮาบะฮ์ของท่านะบี, เป็นค่อลีฟะฮ์ท่านที่สอง ท่านได้มีคำสั่งให้ทำการละหมาดตะรอเวี๊ยะห์ 20 ร่อกะอัต จึงชี้ให้เห็นว่าท่านซัยยิดินาอุมัรฺนั้นท่านรู้ว่านะบีทำการละหมาดตะรอเวี๊ยะห์ 20 ร่อกะอัต ..."

(ดู "ข้อโต้แย้งปัญหาศาสนา" เล่มที่ 2 หน้า 9)

การนำเอาหะดีษบทนี้มาเป็นหลักฐานเรื่องจำนวนร็อกอฺะฮ์ของนมาซตะรอเวี๊ยะห์ว่า จะต้องทำ 20 ร็อกอฺะฮ์ แล้วกล่าวสรุปเอาเองเป็นตุเป็นตะต่อไปในทำนองว่า ท่านอุมัรฺ ร.ฎ.ได้ใช้ให้ประชากรในสมัยของท่าน ทำนมาซตะรอเวี๊ยะห์ 20 ร็อกอฺะฮ์แน่นอน และท่านอุมัรฺ ร.ฎ.จะต้องได้เห็นหรือได้รับฟังสิ่งนี้มาจากท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล. ...นั้นเป็นการบิดเบือนหลักฐานโดยเจตนาอย่างชัดแจ้ง เพราะนอกจากหะดีษบทนี้จะเป็นหะดีษอ่อนอันเนื่องมาจากการ

"ขาดตอน" หรือ "อินกิฏออ์" ระหว่างยะซีด บิน รุมาน และท่านอุมัรฺ อิบนุล ค็อฏฏ็อบ ร.ฎ.แล้ว (ท่านอุมัรฺ สิ้นชีวิตในปี ฮ.ศ. 23 และท่านยะซีด สิ้นชีวิตในปี ฮ.ศ. 130) ผู้เขียนยังสงสัยและอยากจะรู้เหลือเกินว่า ทำไมท่านผู้เขียนหนังสือ "มัสอะละฮ์ อูกะมา" จึงไม่กล้านำเอา "คำสั่งจริง ๆ" ของท่านอุมัรฺซึ่งเป็นหะดีษที่เศาะเหี๊ยะห์ และมีบันทึกไว้ในหนังสือ "มุวัฏเฏาะฮ์" ของท่านอิหม่ามมาลิกเช่นเดียวกัน, แถมอยู่ติดกันกับหะดีษของท่านยะซีด บิน รุมานเสียด้วย มาลงบันทึกไว้ในหนังสือเล่มดังกล่าวของท่านแทนการโมเมสรุปเอาเอง ถ้าหากท่านมีความบริสุทธิ์ใจในการเผยแพร่วิชาการของศาสนา และไม่มีเจตนาที่จะบิดเบือนหลักฐาน?

หรือว่า, คำสั่งจริง ๆ ของท่านอุมัรฺนั้น มันเกิดไป "หักล้าง" ต่อความเชื่อถือของท่าน, ท่านจึงไม่กล้านำมันมาลงบันทึกไว้ให้ผู้อ่านเห็น?

เพราะท่านอิหม่ามมาลิก ได้บันทึก "ของจริง" มาจากรายงานของท่านซาอิบ อิบนุยะซีด ว่า ...

"أَمَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ
وَتَمِيمًا الدَّارِيَّ أَنْ يَقُومَا لِلنَّاسِ
بِإِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً"

"ท่านอุมัรฺ อิบนุล ค็อฏฏ็อบ ร.ฎ.ได้มีคำสั่งให้ท่านอุบัยยุ์ อิบนุกะอฺบิน และท่านตะมีม อัด ดารีย์ ให้ทั้งสอง (ทำหน้าที่) เป็นอิหม่าม นำประชากรนมาซ (ตะรอเวี๊ยะห์และวิตรฺ) เพียง 11 ร็อกอฺะฮ์"

(ดู "มุวัฏเฏาะฮ์" ของท่านอิหม่ามมาลิก เล่มที่ 1 หน้า 105)

3. ในเรื่องของการทำ "เมาลิด" ท่านผู้เขียนหนังสือ "มัสอะละฮ์ อูกะมา" ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ...

"คนที่ไม่มีอีหม่าน หรืออีหม่านบอบบาง เขาจะไม่ทำเมาลิดนะบี ศ็อลฯ นะอูซุบิ้ลแลฮ์"

(ดู "ข้อโต้แย้งปัญหาศาสนา" เล่มที่ 1 หน้า 118 จากสำนวนการแปลของอาจารย์อับดุลกะรีม วันแอเลาะ)

แสดงว่า ท่านผู้นี้ได้ถือเอาเรื่องการทำเมาลิด เป็นมาตรการวัดอีหม่านของมุสลิมเรา เพราะท่านกล่าวว่า ผู้ที่ไม่ทำเมาลิดนะบีอย่างที่ท่านกำลังส่งเสริมให้กระทำกันอยู่ เป็นผู้ที่ไม่มีอีหม่านหรืออีหม่านบอบบาง,

ถ้าเราจะว่ากันตามกฎเกณฑ์ข้อนี้ ก็ย่อมหมายถึงว่า ประชากรมุสลิมในยุคสามศตวรรตแรกที่ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ได้ให้การรับรองว่า เป็นยุคที่เลอเลิศที่สุด ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ไม่มีอีหม่าน หรืออีหม่านบอบบางกันทั้งนั้น, ไม่ว่าจะเป็นระดับอัลคุละฟาอ์ อัรฺรอชิดีนทั้งสี่, เศาะฮาบะฮ์ผู้

ทรงเกียรติท่านอื่น ๆ, บรรดาตาบิอีน หรือแม้กระทั่งท่านอิหม่ามทั้งสี่ท่านรวมทั้งท่านอิหม่ามชาฟิอีย์เองด้วย ต่างก็เป็นผู้ที่ไม่มีอีหม่านหรืออีหม่านบอบบางกันถ้วนหน้า เพราะท่านเหล่านี้ ไม่เคยจัดงานเมาลิด, แถมพวกท่านยังไม่เคยได้รับรู้ด้วยว่า งานเมาลิดคืออะไร?

เพราะงานเมาลิดที่แท้จริงนั้น ถูกริเริ่มจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศอียิปต์ เมื่อปี ฮ.ศ. 362, โดยสุลฏอนมุอิซ ลิดีนิลลาฮ์ แห่งวงศ์ฟาฏิมีย์ยะฮ์ ...

เราจะเอากันอย่างนี้หรือ?

นี่คือตัวอย่างเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผู้เขียนได้นำมาบอกกล่าว เพื่อต้องการจะให้ท่านผู้อ่านที่มีใจบริสุทธิ์ในเรื่องศาสนา ได้มองเห็น "จุดยืน" ของหนังสือ "มัสอะละฮ์ อูกะมา" เล่มนั้น ...

และต่อไปนี้ จะเป็นการชี้แจงข้อเท็จจริงของปัญหาเรื่อง "ตัลกีน" จากหนังสือฉบับที่เป็นภาษาไทย ภายใต้ชื่อหนังสือว่า "ข้อโต้แย้งปัญหาศาสนา" เล่มที่ 1 ...

1. มีกล่าวในหน้า 127 ว่า "ปวงปราชญ์มัสฮับชาฟิอีย์, อบูฮะนีฟะฮ์, อิบนุฮัมบัล และมาลิกีย์ ต่างก็ฟัตวากันว่าการตัลกีนนั้นเป็นสุนัต เป็นประโยชน์แก่ผู้ตายในกุบูร" ...

ขอตอบว่า นี่เป็นการอ้างเอาเองที่ขัดแย้งต่อข้อเท็จจริง

เพื่อต้องการจะตบตาผู้อ่านที่ไม่มีความรู้ในเรื่องศาสนา เพราะตามความเป็นจริงนั้น มัสฮับชาฟิอีย์ (มิใช่ตัวท่านอิหม่ามชาฟิอีย์) เพียงมัสฮับเดียวที่มีการฟัตวาว่า การอ่านตัลกีนเป็นสุนัต, ส่วนมัสฮับอื่น ๆ อาทิเช่น มัสฮับมาลิกีย์ ถือว่าการอ่านตัลกีนเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ, มัสฮับหะนะฟีย์ ถือว่า ฮารุศ คือจะอ่านก็ได้ ไม่อ่านก็ได้ ส่วนมัสฮับฮัมบาลีย์ ไม่ปรากฏทัศนะที่แน่ชัดเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่จากคำพูดของท่านฮัมบาลีเองส่อให้เห็นว่าการอ่านตัลกีนนั้น ไม่มีหลักฐานที่ถูกต้องจากซุนนะฮ์ ...

(ดู "อัล อิบดาอ์ ฟีมะฎอรฺ อัลอิบติดาอ์" หน้า 248-249)

2. มีกล่าวในหน้า 133 ว่า "และมีสุนัตให้อ่าน "ยาซีน" แก่คนที่ใกล้จะตาย เพื่อวิญญาณจะได้ออกจากร่างได้ง่าย" ...

ขอตอบว่า หะดีษเกี่ยวกับเรื่องการอ่านยาซีนให้แก่คนที่ใกล้จะตายเป็นหะดีษอ่อน หรือฎออีฟ ซึ่งหะดีษดังกล่าวมีข้อความว่า ...

"اِقْرَؤُوْا يٰسٓ عَلٰى مَوْتَاكُمْ"

"จงอ่าน "ยาซีน" ให้แก่พวกท่านที่ใกล้จะตาย"

(ดู "อบู ดาวูด" หะดีษที่ 3105, "อิบนุ อบีชัยบะฮ์ เล่มที่ 4 หน้า 74 ฉบับพิมพ์ที่ประเทศอินเดีย, "อิบนุ มาญะฮ์" หะดีษที่ 1448, "อัลหากิม" เล่มที่ 1 หน้า 565 "อัล บัยฮะกีย์" เล่มที่ 3 หน้า 383, "อัฏ เฏาะยาลิซีย์ หะดีษที่ 931, "อะห์มัด" เล่มที่ 5 หน้า 26, 27)

หะดีษบทนี้ มีข้อบกพร่องอยู่ 2 ประการคือ ...

1. การรายงานสับสน (อิฎฏิรอบ) เพราะรายงานบางกระแสกล่าวว่า "จากอบี อุษมาน, จากบิดาของเขา, จากท่านมะอ์กิล บินยะซารฺ ร.ฎ." แต่บางกระแสกล่าวว่า "จากอบี อุษมาน, จากมะอ์กิล บินยะซารฺ" โดยไม่มีการระบุว่า "จากบิดาของเขา" อย่างกระแสแรก

2. อบี อุษมานและบิดาของเขา, ทั้งสองคนนี้เป็นผู้ที่ไม่มีการบันทึกประวัติไว้ในตำราเกี่ยวกับรายนามของผู้รายงานหะดีษเล่มใด หรือที่เรียกตามศัพท์วิชาการว่า "มัจญฮูล" ...

(ดู "อิรฺวาอุ้ล นอลีล" เล่มที่ 3 หน้า 151)

ด้วยเหตุนี้ ท่านอิบนุล ก็อฏฏอน จึงได้กล่าวไว้ใน "อัตตัลคีส" ของท่าน หน้า 153 ว่า

" وَنَقَلَ أَبُوْبَكْرِ بْنُ الْعَرَبِيِّ عَنِ الدَّارُقُطْنِيِّ أَنَّهُ قَالَ : هٰذَا حَدِيْثٌ ضَعِيْفُ الْإِسْنَادِ ،

مَجْهُوْلُ الْمَتْنِ ، وَلاَ يَصِحُّ فِى الْبَابِ حَدِيْثٌ "

"ท่านอบู บักรฺ อิบนุลอะเราะบีย์ได้คัดลอกคำพูดมาจากท่านอัดดารุ กุฏนีย์ว่า "นี่ เป็นหะดีษ ซึ่งการรายงานของมันบกพร่อง, ตัวบทของมันก็ไม่ค่อยชัดเจน และหะดีษที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่มีถูกต้องเลยแม้แต่บทเดียว"

อีกสำนวนหนึ่งของหะดีษนี้ ซึ่งท่านอบู นะอีม ได้บันทึกไว้ใน "อัคบารฺ อัศฺบิฮาน" เล่มที่ 1 หน้า 188 โดยรายงานมาจากท่านอบี ดัรฺดา, จากท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล. มีข้อความว่า ...

" مَا مِنْ مَيِّتٍ يَمُوْتُ فَيُقْرَأُ عِنْدَهُ (يٰس)
إِلاَّ هَوَّنَ اللّٰهُ عَلَيْهِ "

"ไม่มีผู้ตายคนใดที่ตอนเมื่อเขาจะตาย ได้มีการอ่าน "ยาซีน" ให้แก่เขา เว้นไว้แต่ว่า พระองค์อัลลอฮฺ ซ.บ.จะให้วิญญาณออกจากร่างเขาอย่างง่ายดาย"

ปรากฏว่า หะดีษบทนี้ก็เป็นหะดีษที่อ่อนมากเช่นเดียวกัน เพราะในสายรายงานของมันมีชื่อของ "มัรฺวาน บิน

ซาลิม อัลคิฟารีย์" ซึ่งท่านอะห์มัดและท่านนซาอีย์กล่าววิจารณ์ว่า "เป็นผู้ที่ไม่มีความหมาย", ท่านอิบนุ หะญัร อัลอัสเกาะลานีย์ กล่าวว่า "เป็นผู้ที่ถูกเมิน" (มัตรูก), ท่านอัสซาญีย์และท่านอบู อุะรูบะฮ์กล่าวว่า "เขาเป็นผู้ที่ชอบปลอมหะดีษ"

(ดู "อัต ตักรีบ" เล่มที่ 2 หน้า 239, "อัฎ ฎูอะฟาอ์ วัลมัตรูกีน" ของนซาอีย์ หน้า 225, "มีซานุล เอียะอ์ติดาล" เล่มที่ 4 หน้า 90, "อิรฺวาอุ้ลฆอลีล" เล่มที่ 3 หน้า 153)

สรุปแล้ว การอ่านยาซีนให้แก่ผู้ที่ใกล้จะตายอย่างที่นิยมปฏิบัติกันอยู่นั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีหลักฐานที่ถูกต้องแม้แต่บทเดียวมายืนยันไว้ ส่วนหะดีษที่มีรายงานมาเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ล้วนแล้วแต่เป็นหะดีษที่อ่อนมากอย่างที่ได้กล่าววิจารณ์มาแล้ว, ด้วยเหตุนี้ ท่านอัลบานีย์จึงได้กล่าวเอาไว้ว่า "การอ่านยาซีนให้แก่ผู้ที่ใกล้จะตาย เป็นบิดอุะฮ์"

(ดู "อะห์กามุล ญะนาอิช" หน้า 243)

หลักฐานที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสอนผู้ที่ใกล้จะตายนั้น คือสอนให้เขากล่าวว่า "ลาอิลา ฮะอิลลัลลอฮ์" เพราะมีหะดีษซึ่งรายงานมาจากการบันทึกของท่านมุสลิม, อบูดาวูด, ติรฺมีซีย์, ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนไม่จำเป็นจะต้องนำมาลงบันทึกไว้ในที่นี้อีก เพราะเป็นเรื่องที่รู้และยอมรับกันอย่างแพร่หลายทั่วไปอยู่แล้ว ...

3. ในหน้า 145 มีข้อความตอนหนึ่งว่า "นี่แหละคือตัลกีน ซึ่งมีวิธีปฏิบัติโดยสรุปก็คือ ให้ใครคนหนึ่งจากบรรดาผู้ที่นำศพเข้ากุโบรฺ อ่านหลังจากได้ทำการฝังเสร็จสิ้นแล้วโดยให้อ่านเป็นภาษาอรับก็เพียงพอแล้ว" ...

ขอชี้แจงว่า แม้ว่านักวิชาการในมัสฮับชาฟิอีย์จะได้นำถ้อยคำตัลกีนมาบันทึกไว้ในตำราเป็นภาษาอรับก็จริง แต่ไม่เคยปรากฏว่า จะมีนักวิชาการท่านใดได้แนะนำหรือวางเงื่อนไขเอาไว้ว่า จะต้องให้อ่านตัลกีนเป็นภาษาอรับ หากผู้ตายเป็นคนเชื้อชาติอื่นที่มิใช่ชาวอรับ, ตรงกันข้าม นักวิชาการในมัสฮับชาฟิอีย์กลับมีทัศนะว่า การอ่านตัลกีนเป็นภาษาอรับให้แก่ผู้ตายที่พูดภาษาอรับไม่ได้นั้น เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ...

ท่านซัยยิด อบู บักรฺ อัล ชัฏฏอ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "อิอฺานะฮ์ฯ" ว่า ...

" وَاعْلَمْ أَنَّ السُّؤَالَ عَامٌّ لِكُلِّ مُكَلَّفٍ ، وَيَكُوْنُ بِحَسْبِ لُغَتِهِ عَلَى الصَّحِيْحِ "

"พึงทราบเถิดว่า การสอบถาม (ของมลาอิกะฮ์) นั้นไม่มีการยกเว้นให้แก่มุกัลลัฟคนใด, และการสอบถามดังกล่าว

จะใช้ภาษาของเขา (มุกัลลัฟที่ตาย) เป็นเกณฑ์ ตามทัศนะที่ถูกต้อง (ในมัสฮับชาฟิอีย์)" ...

(ดู "อิอานะฮ์ฯ" เล่มที่ 2 หน้า 139)

ท่านอบู บักรฺ อัล ชัฏฏอ ยังได้กล่าวอธิบายกฏเกณฑ์ของมัสฮับชาฟิอีย์ไว้ในหนังสือ "อิอานะฮ์" เล่มที่ 1 หน้า 19 ว่า ...

" وَأَمَّا خِلَافُ الصَّحِيْحِ فَالْغَالِبُ أَنَّهُ يَكُوْنُ فَاسِدًا لَا يَجُوْزُ الْأَخْذُ بِهِ "

"และอนึ่ง (ทัศนะใด ๆ) ที่ขัดแย้งกับทัศนะที่ถูกต้องตามปกติถือว่า "ทัศนะอันนั้นย่อมใช้ไม่ได้, และไม่อนุมัติให้นำมันมายึดถือหรือปฏิบัติ"

ก็แสดงว่า เมื่อพวกเราที่เป็นชาวไทยและพูดภาษาไทยได้สิ้นชีวิตลง มลาอิกะฮ์มุงกัรฺและนะกีรฺท่านก็จะต้องมาสอบถามเราด้วยภาษาไทยเพื่อให้เราเข้าใจคำถาม มิฉะนั้นหากท่านเกิดถามเราเป็นภาษาอรับแล้วเราตอบไม่ได้เพราะเราฟังภาษาอรับไม่รู้เรื่อง ท่านก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะมาทุบตีเราเพราะเป็นการไม่ยุติธรรมต่อเรา นี่คือ ทัศนะที่ถูกต้องของมัสฮับชาฟิอีย์, ส่วนความเข้าใจที่ว่า มลาอิกะฮ์จะมาสอบถาม

เราเป็นภาษาอรับนั้น ถือว่า เป็นการไม่ถูกต้องและนำมายึดถือไม่ได้ เพราะเป็นความเข้าใจที่ขัดแย้งกับทัศนะที่ถูกต้องดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น ผู้ที่อ่านตัลกีนให้แก่เรา ก็จะต้องอ่านเป็นภาษาไทยด้วยจึงจะถูก ...

มีอย่างที่ไหน มลาอิกะฮ์ท่านมาสอบถามเราเป็นภาษาไทย แต่ผู้ที่สอนหรือตัลกีนให้เรากลับสอนเป็นภาษาอรับเสียนี่?

บางคนอาจจะโต้แย้งว่า พระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.ท่านมีความสามารถที่จะให้เราเข้าใจคำถามที่เป็นภาษาอรับได้, ไม่เห็นแปลก ...

ก็ขอตอบว่า เรื่องความสามารถและเดชานุภาพแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.นั้น ไม่มีมุสลิมที่มีอีหม่านคนใดสงสัยหรือปฏิเสธหรอก, แต่ที่อยากจะถามก็คือว่า พระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.ได้เคยมีโองการเป็นการสัญญาไว้เมื่อไร และที่ไหน ว่าท่านจะให้ผู้ตายที่อยู่ในหลุมฝังศพ ฟังภาษาอรับรู้เรื่อง?

4. ในหน้า 160 ท่านก็ได้นำหลักฐานของเรื่องการอ่านตัลกีน อันได้แก่หะดีษของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.มาลงบันทึกไว้ ซึ่งผู้เขียนก็จะขอคัดลอกมาให้ท่านผู้อ่านได้รับทราบชนิดคำต่อคำ รวมทั้งคำแปลด้วย ดังนี้ ...

" عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : إِذَا
أَنَا مُتُّ فَاصْنَعُوْا بِيْ كَمَا أَمَرَنَا رَسُوْلُ اللهِ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : إِذَا
مَاتَ أَحَدٌ مِنْ إِخْوَانِكُمْ فَسَوَّيْتُمُ التُّرَابَ
عَلَى قَبْرِهِ فَلْيَقُمْ أَحَدُكُمْ عَلَى رَأْسِ قَبْرِهِ
ثُمَّ لِيَقُلْ : يَا فُلاَنُ ابْنُ فُلاَنَةَ ! فَإِنَّهُ
يَسْمَعُهُ وَلاَ يُجِيْبُ ، ثُمَّ يَقُوْلُ
يَا فُلاَنُ ابْنُ فُلاَنَةَ فَإِنَّهُ يَقُوْلُ
أَرْشِدْنَا يَرْحَمُكَ اللهُ وَلَكِنْ لاَ تَشْعُرُوْنَ...
فَلْيَقُلْ اُذْكُرْ مَا خَرَجْتَ عَلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا ،
شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ ، وَأَنَّكَ رَضِيْتَ بِاللهِ
رَبًّا ، وَبِالإِسْلاَمِ دِيْنًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا

وَبِالْقُرْآنِ إِمَامًا ، فَإِنَّ مُنْكَرًا وَنَكِيْرًا يَأْخُذُ
كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِيَدِ صَاحِبِهِ وَ يَقُوْلُ
" إِنْطَلِقْ بِنَا مَا يُقْعِدُنَا عِنْدَ مَنْ
قَدْ لُقِّنَ حُجَّتَهُ ، قَالَ فَقَالَ رَجُلٌ
يَا رَسُوْلَ اللهِ ! فَإِنْ لَمْ يَعْرِفْ أُمَّهُ ؟
قَالَ : يَنْسُبُهُ إِلَى أُمِّهِ حَوَّاءَ ،
يَا فُلاَنُ ابْنُ حَوَّاءَ "

رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ

ความว่า "จากอบี อุมามะฮ์ อัลบาฮิลีย์ รอดิยั้ลฯ กล่าวว่า ...เมื่อฉันตาย พวกท่านจงกระทำให้แก่ฉันเหมือนกับที่ท่านรซูล ศ็อลฯ ทรงใช้พวกเราทำแก่คนตายของเรา นะบีศ็อลฯ ท่านกล่าวว่า เมื่อใครคนใดจากพวกท่านตาย (หมายถึงมุสลิม) แล้วพวกท่านได้เกลี่ยพื้นดินบนกุโบรุนั้นแล้ว ให้คนหนึ่งคนใดจากพวกท่านยืนทางแถบหัวกุโบรุของผู้ตาย แล้วให้เขากล่าวว่า โอ้นาย ก. บุตรนาง ข. แท้จริงผู้ตายนั้นได้ยินแต่ไม่ตอบอะไร และให้กล่าวต่อไปอีกว่า โอ้นาย ก.

บุตรนาง ข. ผู้ตายจะกล่าวว่า จงแนะนำให้เราเถิด "ขอให้อัลลอฮ์ประทานเราะห์มัตให้แก่ท่าน" แต่พวกท่านไม่รู้และไม่ได้ยินคำกล่าวของผู้ตาย และให้เขากล่าวต่อไปเลยว่า จงนึกถึงสภาพที่ท่านออกจากโลกดุนยา อันได้แก่การปฏิญาณว่า "แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และแท้จริงนะบีมุฮัมมัดนั้น เป็นบ่าวและเป็นรซูลของอัลลอฮ์" และท่านได้ยินดีในอัลลอฮ์เป็นพระเจ้า, ในอิสลามเป็นศาสนา, ในมุฮัมมัดเป็นนะบี, ในกุรฺอานเป็นอิหม่าม ในขณะนั้นมุงกัรฺและนะกีรฺ ต่างก็จูงมือกันพลางกล่าวว่า เราไปกันเถิด ไม่มีประโยชน์อันใดที่เราจะนั่งอยู่กับผู้ที่ได้รับการบอกคำตอบ อบู อุมามะฮ์กล่าวว่า ศอฮาบะฮ์ท่านหนึ่งได้ถามนะบี ศ็อลฯ ว่า โอ้ รซูลุลลอฮ์ หากผู้อ่านตัลกีนไม่รู้จักชื่อแม่ของผู้ตายจะว่าอย่างไร? ท่านนะบี ศ็อลฯ ตอบว่า ก็ให้กล่าวว่า ลูกของเฮาวาอ์ คือกล่าวว่า โอ้นาย ก. บุตรเฮาวาอ์

รายงานโดยฏ็อบรอนีย์ในมั้วะญัมอัล - กะบีรฺ

ผู้เขียนขอเรียนชี้แจงข้อเท็จจริงของหะดีษบทนี้ ดังนี้ ...

ท่านกอฎีย์ อัลศ็อลอีย์ ได้บันทึกหะดีษนี้ไว้ในหนังสือ "อัล ฟะวาอิด" ของท่าน หน้า 55 โดยรายงานมาจากอบีอัดดัรฺดา (มีชื่อจริงว่า ฮาชิม บิน มุหัมมัด อัล อันศอรีย์), จากอุตบะฮ์ อิบนุสสะกัน, จากอบี สะกะรียา, จากญาบิรฺ

บิน สะอีด อัลอัสฺดีย์, จากท่านอบี อุมามะฮ์ อัลบาฮิลีย์ ร.ฎ. ...

ในสายรายงานดังกล่าว ท่านอัลบานีย์ได้กล่าววิจารณ์ไว้ว่า ...

" قُلْتُ : وَهٰذَا إِسْنَادٌ ضَعِيفٌ جِدًّا، لَمْ أَعْرِفْ أَحَدًا مِنْهُمْ غَيْرَ عُتْبَةَ بْنِ السَّكَنِ، قَالَ الدَّارَقُطْنِيُّ : " مَتْرُوْكُ الْحَدِيْثِ " وَقَالَ الْبَيْهَقِيُّ : " وَاهٍ مَنْسُوْبٌ إِلَى الْوَضْعِ "

"ฉันขอกล่าวว่า ...นี่เป็นสายรายงานที่อ่อนมาก, ฉันไม่เคยได้ทราบประวัติของพวกเขาแม้แต่คนเดียว นอกจากอุตบะฮ์ อิบนุสสะกัน ซึ่งท่านอัดดารุ กุฏนีย์ก็ได้กล่าววิจารณ์ว่า "เป็นผู้ที่ถูกเมินจากหะดีษของเขา" และท่านอัล บัยฮะกีย์ก็ได้กล่าวว่า "เขา (อุตบะฮ์) อ่อนมาก, ถูกนับว่าเป็นผู้ที่ชอบปลอมหะดีษรายหนึ่ง"

(ดู "อัฎ เฎาะอีฟะฮ์ฯ" ของอัลบานีย์ เล่มที่ 2 หน้า 64)

นอกจากนี้ ท่านอัฏ ฏ็อบรอนีย์ ก็ได้บันทึกหะดีษบทนี้ไว้ใน "อัลมุอฺญัม อัลกะบีรฺ" ของท่าน โดยสืบสายรายงานไปจนถึงท่าน "สะอีด บินอับดุลลอฮ์ อัลอัสฺดีย์, จากท่านอบี อุมามะฮ์ อัลบาฮิลีย์ ร.ฎ.เช่นเดียวกัน ซึ่งในสายรายงานกระแสนี้ ท่านอัล ฮัยสะมีย์ได้กล่าววิจารณ์ว่า ...

" رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِيْ " الْكَبِيْرِ " وَفِيْ إِسْنَادِهِ جَمَاعَةٌ لَمْ أَعْرِفْهُمْ "

"ท่านอัฏ ฏ็อบรอนีย์ได้รายงานหะดีษนี้ไว้ใน "มุอฺญัม อัลกะบีรฺ" และในสายรายงานของมัน มีอยู่กลุ่มหนึ่งที่ฉันไม่ทราบว่า เป็นใคร"

(ดู "มัจญมะอ์ อัส สะวาอิด" ของฮัยสะมีย์ เล่มที่ 3 หน้า 45)

ที่น่าสังเกตอีกอย่างก็คือ ชื่อของผู้ที่รายงานหะดีษนี้มาจากท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.ก็ยังสับสน เพราะในบันทึกของท่านอัล ค็อลอีย์ระบุชื่อว่า "ญาบิรฺ บินสะอีด อัลอัสฺดีย์" แต่ในบันทึกของท่านอัฏ ฏ็อบรอนีย์กลับระบุชื่อว่า "สะอีด บิน อับดุลลอฮ์ อัลอัสฺดีย์" แต่ท่านอบี หาติมได้ระบุชื่อไว้ในหนังสือบันทึกประวัติผู้รายงานหะดีษว่า "สะอีด อัลอัสฺดีย์" เสร็จแล้วท่านก็ทำเฉย คือไม่มีการวิจารณ์ว่าดีหรือไม่ดี

แต่อย่างใด ...

(ดู "อัต ตัลคีส" ของท่านอิบนุ หะญัร เล่มที่ 2 หน้า 143)

การกล่าวถึงบุคคลใด โดยไม่มีการวิจารณ์ประวัติแบบนี้ ตามหลักวิชาการหะดีษถือว่า บุคคลผู้นั้น เป็น "มัจฮูล" คือ ไม่มีใครรู้จักหรือทราบประวัติ และหะดีษใด ๆ ที่รายงานมาจากบุคคลประเภทนี้ ถือว่า เป็นหะดีษที่อ่อน ...

สรุปแล้ว ผู้รายงานหะดีษเกี่ยวกับเรื่องการตัลกีนจากท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.ทั้งสองกระแส, ไม่ว่าจะเป็นกระแสของท่านอัล ค็อลอีย์ หรือกระแสของท่านอัฏ ฏ็อบรอนีย์ ไม่ปรากฏว่าจะมีผู้ใดได้รับการเชื่อถือจากนักวิชาการหะดีษแม้แต่คนเดียว ทว่า, ล้วนแล้วแต่เป็น "อัล มะญาฮีล" คือ เป็นกลุ่มชนที่ไม่มีใครรู้จักหรือทราบประวัติแทบทุกคน และยิ่งไปกว่านั้น บางคนยังได้รับการวิจารณ์ว่า "ถูกนับว่า เป็นผู้ที่ชอบปลอมหะดีษรายหนึ่ง" อย่างที่ได้อธิบายผ่านพ้นมาแล้ว ...

ดังนั้น การกล่าวของท่านอิบนุ หะญัร อัลอัสเกาะลานีย์ ในหนังสือ "อัต ตัลคีส" ถึงสายรายงานหะดีษของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.ในกระแสของท่านอัฏ ฏ็อบรอนีย์ว่า "สายรายงานของมัน ดี" นั้น จึงรับฟังไม่ขึ้น เพราะเป็นการขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ของวิชาการอัล หะดีษอย่างชัดแจ้ง ...

ท่านอัลบานีย์ได้กล่าวติงคำพูดของท่านอิบนุ หะญัรฺว่า ...

" فَأَنَّى لِهٰذَا الْإِسْنَادِ الصَّلَاحُ وَالْقُوَّةُ.
وَفِيْهِ هٰذَا الرَّجُلُ الْمَجْهُوْلُ "

"จะเป็นไปได้อย่างไรที่ว่า สายรายงานของมัน ดีและแข็งแรง ในเมื่อในสายรายงานนั้นมีระบุชื่อของผู้ที่ไม่มีใครรู้จักผู้นี้? (หมายถึง "สะอีด อัลอัสฺดีย์" ที่ได้วิจารณ์ผ่านมาแล้ว)

(ดู "อัฎ เฎาะอีฟะฮ์ฯ" เล่มที่ 2 หน้า 65)

แถมผู้รายงานคนอื่น ๆ ก็ตกอยู่ในลักษณะเดียวกัน คือเป็น "มัจญฮูล" ดังการวิจารณ์ของท่านอัล ฮัยสะมีย์ ที่ผ่านมาแล้วเช่นเดียวกัน ...

โดยนัยนี้ หะดีษเรื่องการอ่าน "ตัลกีน" ที่บุคคลเหล่านี้ได้อ้างว่า รับฟังมาจากท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.จึงนำมาทำเป็นหลักฐานไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นหะดีษที่อ่อนมาก จนกระทั่งท่านอัลบานีย์กล่าวว่า "เป็นหะดีษมุงกัรฺ หรือหะดีษที่ถูกค้าน" และท่านเจ้าของหนังสือ "อัล มะนารฺ" กล่าวว่า "เป็นหะดีษเก๊" ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป ...

5. ในหน้า 162 มีข้อความว่า..."สำหรับผู้รายงานหะดีษบทนี้ ก็คือท่านอิหม่ามติรฺมีซีย์ นักรายงานหะดีษที่รู้จักกันดี"

ข้อความตอนนี้ น่าจะเป็นการพลั้งเผลอมากกว่าการเจตนา เพราะท่านติรฺมีซีย์ไม่เคยรายงานหะดีษเรื่องการอ่านตัลกีนเหล่านี้แม้แต่บทเดียว ผู้ที่รายงานก็คือ ท่านอัฏ ฏ็อบรอนีย์อย่างที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ...

6. ในหน้า 164 มีข้อความว่า ..."สายรายงานของหะดีษบทนี้ มีผู้รายงานท่านหนึ่งชื่อ "อาเศ็ม บิน อับดุลลอฮ์" ซึ่งอิบนุคุซัยมะฮ์กล่าวว่า อาเศ็มนี้มีความจดจำไม่ค่อยดี แต่ท่านอะญาลีย์กล่าวว่า อาเศ็มผู้นี้ หะดีษที่ท่านรายงานนั้นเชื่อถือได้" (ดูมีซานุ้ลเอี๊ยะติดาล) แต่งโดยซะฮ์บีย์ เล่มที่ 2 หน้า 354 ...

ขอชี้แจงว่า อฺาศิม (ท่านผู้เขียนเรียกว่า อาเศ็ม) ที่ท่านอิบนุคุซัยมะฮ์และท่านอะญาลีย์ได้กล่าววิจารณ์ และท่านซะฮะบีย์ได้บันทึกลงไว้ใน "มีซานุ้ลเอียะติดาล เล่มที่ 2 หน้า 353 - 354 นั้น คือท่าน "อฺาศิม บิน อุบัยดิลลาฮ์ บิน อฺาศิม บินอุมัรฺ อิบนุลค็อฏฏอบ ร.ฎ." เป็นคนละคนกับ "อฺาศิม บิน อับดุลลอฮ์" ที่เป็นผู้หนึ่งในสายรายงานหะดีษตัลกีนของท่านอัฏ ฏ็อบรอนีย์ และอฺาศิม บิน อับดุลลอฮ์ผู้นี้

ไม่เคยมีการบันทึกประวัติไว้ในตำรา "ริญาลุล หะดีษ" เล่มใด จึงถือว่า "เป็นมัจญฮูล" คือ ไม่เป็นที่รู้จัก ...

7. มีกล่าวในหน้า 165 ว่า "ณ ที่นี้ แสดงให้เห็นว่า ที่ว่า "ฎออีฟ" นั้น หาใช่ตัวบทหะดีษ หากแต่เป็นอาเศ็ม ผู้รายงานหะดีษ"...และในหน้า 169 ก็มีข้อความว่า ..."เพราะหะดีษฎออีฟนั้น โดยความเป็นจริงแล้วก็เป็นหะดีษที่มาจากท่านนะบี แต่ผู้รายงานเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติดังได้กล่าวแล้ว" ...

คำพูดดังกล่าวของท่านผู้เขียนหนังสือ "มัสอะละฮ์อูกามา" ตอนนี้ เป็นคำพูดที่แปลกมาก และเป็นคำพูดที่ปฏิเสธต่อหลักการของวิชาหะดีษโดยสิ้นเชิง, เพราะสิ่งที่นักวิชาการหะดีษทุกท่านได้ยอมรับกันเป็นเอกฉันท์ก็คือ "หากหะดีษบทใดเป็นหะดีษที่มาจากท่านนะบีอย่างแท้จริงแล้ว หะดีษบทนั้นถือว่าเป็นหะดีษ "เศาะเหี๊ยะห์" หรือถูกต้อง, หรืออย่างน้อย ๆ ที่สุดก็ถือว่าเป็นหะดีษ "หะสัน" คือหะดีษที่สวยงาม ซึ่งหะดีษทั้งสองลักษณะที่กล่าวมานี้ย่อมจะนำมาอ้างเป็นหลักฐานของศาสนาได้ในทันที ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหุกุมหรือเรื่องอื่น ๆ ...

ส่วนหะดีษฎออีฟ เป็นหะดีษที่ให้ความมั่นใจน้อยมากว่าจะเป็นคำพูดของท่านนะบีอย่างแท้จริง เพราะการขาดคุณสมบัติของผู้รายงานตามหลักวิชาการ อาทิเช่น ผู้รายงาน

บางคนความจำไม่ค่อยดีหรือความจำเสื่อม (ซัยยิอุล หิฟซฺ), หรือเป็นผู้ที่ไม่มีใครรู้จักหรือทราบประวัติ (มัจญฮูล), หรือใช้คำพูดในการรายงานอย่างกำกวมทำให้ผู้ฟังไขว้เขว (ตัคลีซ), หรืออ้างการรายงานมาจากผู้ที่อยู่คนละยุคสมัยกับตัวเองหรือไม่เคยพบปะกันมาก่อน (อิงกิฏออ์), หรือรายงานให้ไปขัดแย้งกับผู้อื่นที่ได้รับการเชื่อถือมากกว่า (ชุซูซ หรืออิงการฺ) ฯลฯ ...

หะดีษต่าง ๆ ที่เข้าอยู่ในลักษณะที่กล่าวมานี้ ตามปกตินักวิชาการหะดีษจะถือว่า จะนำมาอ้างอิงเป็นหลักฐานของศาสนาในเรื่องของหุกุมทั้งห้า คือ ฮารฺส, สุนัต, วาญิบ, มักโระฮ์ และหะรอมไม่ได้, และจะอ้างอิงเป็นหลักฐานในเรื่องเศ๊าะห์หรือบะฏ็อล (บะตาย) ก็ไม่ได้ ยกเว้นแต่ว่าหะดีษฎออีฟเหล่านั้นจะได้รับการสนับสนุนจากหะดีษบทอื่น (ชาฮิด), หรือมีผู้ใดที่รายงานพ้องกันกับผู้ที่รายงานที่ขาดคุณสมบัติเหล่านั้น โดยรายงานมาจากเศาะฮาบะฮ์คนเดียวกัน (มุตาบะอฺะฮ์) หะดีษฎออีฟนั้นก็อาจจะยกฐานะตัวเองขึ้นมาจนสามารถอ้างเป็นหลักฐานได้ เรียกว่าเป็นหะดีษ "หะสันลิคัยริฮี" หรือหะดีษที่สวยงามเพราะมีหะดีษกระแสอื่นมาสนับสนุน ...

เหล่านี้ เป็นเรื่องอันละเอียดอ่อนของวิชาการหะดีษ

ที่แม้แต่ผู้เขียนหนังสือดังกล่าวนั้น ก็ย่อมจะทราบและเข้าใจดีหากว่าไม่มีเจตนาจะบิดเบือนความจริง ...

และหะดีษเรื่องการอ่านตัลกีนที่อ้างว่า ได้มีการรายงานมาจากท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.นั้น ตามข้อเท็จจริงแล้ว ก็ไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการยกเว้นดังกล่าว แม้ว่าจะมีนักวิชาการผู้ทรงเกียรติบางท่าน อาทิเช่น ท่านอิหม่ามนะวะวีย์ ได้กล่าวยกเว้นเอาไว้ก็ตาม ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ในตอนหลัง ดังนั้น ตามหลักการที่แท้จริงแล้ว เราจะกล่าวว่า “สุนัตให้อ่านตัลกีน” ไม่ได้, เพราะ “สุนัต” เป็นหนึ่งจากหุกุมทั้งห้า การนำเอาหะดีษฎออีฟมาอ้างอิงเป็นหลักฐานในเรื่องสุนัต จึงเป็นเรื่องต้องห้ามตามทัศนะของนักวิชาการ ไม่ว่ามัสฮับใด ๆ ...

ตามปกติ คำพูดหรือข้ออ้างของนักวิชาการไม่ว่าจะเป็นท่านใด ผู้ที่มีความเป็นธรรมอยู่ในหัวใจ จะต้องไม่รีบยึดถือหรือนำมาปฏิบัติ เพียงเพราะเห็นว่า มันตรงต่อความต้องการของเรา แต่เราควรจะต้องพิจารณาและคำนึงถึงว่าคำพูดดังกล่าวนั้น ถูกต้องตาม “หลักฐาน” หรือตรงต่อ “หลักการ” อันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปหรือไม่ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมจะต้องมีการผิดพลาดและพลั้งเผลอด้วยกันทั้งนั้น นอกจากท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.แต่เพียงผู้เดียวที่ได้รับ

การคุ้มครองจากพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.แล้ว คำพูดใด ๆ ของท่านจึงเป็นสิ่งที่เรานำมาปฏิบัติตามและยึดถือได้ทันที หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา ...

ท่านซัยยิดินา อะลีย์ ร.ฎ.ได้เคยกล่าวไว้ว่า

"أُنْظُرْ إِلَى مَا قَالَ ، وَلَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ قَالَ"

"จงพิจารณาคำพูดของบุคคล, แต่อย่ายึดถือตัวบุคคล"

8. มีกล่าวในหน้า 170 ว่า "มัสฮับฮันบะลีย์ นำเอาหะดีษฎออีฟมาเป็นหลักฐาน ไม่เพียงแต่เฉพาะในเรื่อง "ฟะดออิลุ้ลอะม้าล" เท่านั้น หากแต่ในเรื่องอื่น ๆ ด้วย" ...

เรื่องนี้ ท่านผู้เขียนได้เขียนไปโดยไม่ได้ศึกษาหลักการเกี่ยวกับเรื่องหะดีษตามแนวทางของท่านหัมบะลีย์ให้เข้าใจแจ่มแจ้งเสียก่อน เพราะตามแนวทางของท่านหัมบะลีย์นั้นท่านได้แบ่งหะดีษออกเป็นเพียงสองประเภท คือหะดีษเศาะเหี้ยะห์ และหะดีษเฎ๊าะอีฟ, ส่วนที่นิยมแบ่งกันโดยทั่ว ๆ ไปนั้น มักจะแบ่งออกเป็นสามประเภท คือหะดีษเศาะเหี้ยะห์, หะดีษหะสัน และหะดีษเฎาะอีฟ ซึ่งการแบ่งดังกล่าวนี้ เป็นผลงานของท่านติรฺมีซีย์ ซึ่งต่อมาภายหลังก็ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง สำหรับหะดีษเฎาะอีฟตามทัศนะของ

ท่านหัมบะลีย์ ยังแบ่งออกเป็นอีกหลายระดับ หนึ่งจากนั้นก็คือหะดีษซึ่งนักวิชาการหะดีษอื่น ๆ ถือว่า เป็นหะดีษหะสันนั่นเอง ...

พูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือว่า หะดีษซึ่งผู้อื่นถือว่า เป็นหะดีษ "หะสัน" ท่านหัมบาลีย์กลับถือว่า นั่นคือหะดีษเฎาะอีฟ (แต่อยู่ในระดับหนึ่ง) สำหรับท่าน ...

ดังนั้น คำกล่าวที่ว่า มัสฮับหัมบะลีย์นำเอาหะดีษ "เฎาะอีฟ" มาใช้เป็นหลักฐานข้อเท็จจริงของหะดีษเฎาะอีฟในที่นี้ ก็คือหะดีษหะสันของผู้อื่นนั่นเอง ไม่ใช้หะดีษเฎาะอีฟจริง ๆ อย่างที่ท่านผู้เขียนหนังสือ "มัสอะละฮ์ อูกามา" เข้าใจ ...

(ดูรายละเอียดจาก "อัล อิบดาอ์ ฟี มะฎอริล อิบติดาอ์" หน้า 142-143)

9. มีกล่าวในหน้า 171 ว่า ..."เพราะตัลกีนนั้น เป็นฟะดออิลุ้ลอะม้าล คืออะมั้ลที่เป็นสุนัต อะมั้ลเกี่ยวกับการขอพร, อะมั้ลที่เกี่ยวกับซิกรฺ ถึงแม้ว่าหะดีษนั้นจะดออีฟ แต่ก็นำมาเป็นหลักฐานในเรื่องทำนองนี้ได้" ...

ในที่นี้ มีเรื่องที่จะต้องชี้แจงหลายอย่างดังนี้ ...

ก. ท่านอิหม่ามนะวะวีย์ได้กล่าวไว้ใน "อัล อัสการฺ" ของท่าน หน้า 7 ว่า

" وَيُسْتَحَبُّ الْعَمَلُ فِي الْفَضَائِلِ وَالتَّرْغِيْبِ وَالتَّرْهِيْبِ بِالْحَدِيْثِ الضَّعِيْفِ ... "

"และชอบที่จะให้มีการปฏิบัติในเรื่องฟะฎออิลุ้ล อะอฺมาล, (งานเสริมหรือเพิ่มเติมผลบุญ), ในเรื่อง ตัรฺฆีบ (กระตุ้นให้กระทำความดี), และตัรฺฮีบ (สำทับให้หวาดเกรงความชั่ว) ตามหะดีษเฎาะอีฟ ..."

คำว่า "ชอบที่จะให้มีการปฏิบัติตามหะดีษเฎาะอีฟ" กับคำว่า "นำหะดีษเฎาะอีฟมาเป็นหลักฐาน" นั้น ความหมายไม่เหมือนกัน ...

ไม่มีนักวิชาการท่านใดกล่าวว่า อนุญาตให้นำหะดีษเฎาะอีฟมาเป็นหลักฐานได้ ไม่ว่าในเรื่องใด ๆ แต่มีนักวิชาการบางท่านอนุโลมหรือส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหะดีษเฎาะอีฟในสิ่งที่กล่าวมาแล้ว เพราะทุกท่านย่อมทราบดีว่า หะดีษเฎาะอีฟนั้น น่าจะไม่ใช่คำพูดของท่านรซูลุ้ลลอฮ์ ซ.ล. การนำหะดีษเฎาะอีฟมาเป็นหลักฐาน จึงอาจจะนำมาซึ่งการยัดเยียดความเท็จให้แก่ท่าน, และอาจจะเป็นการสร้างบทบัญญัติ

ใด ๆ ในศาสนาขึ้นมาโดยพลการก็เป็นได้ แต่ถ้าหากหะดีษเฎาะอีฟดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเรื่องการเสริมสร้างผลบุญดังกล่าวมาแล้ว ก็ไม่น่าจะมีผลเสียอันใดหากเราจะปฏิบัติตามหะดีษนั้น ๆ ในแบบเผื่อ ๆ ไว้ว่า อาจจะได้รับผลบุญจริง ๆ ก็ได้ ...

นี่คือ เจตนารมณ์ของนักวิชาการที่อนุโลมหรือส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหะดีษเฎาะอีฟในเรื่องฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาล, เรื่องตัรฺฆีบและเรื่องตัรฺฮีบได้ แต่ทั้งนี้ จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งข้ออนุโลมเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ครบถ้วนเสียก่อน ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดกันต่อไป มิฉะนั้น ก็จะกลายเป็นเรื่องต้องห้ามหรือหะรอมไปทันที ...

ข. การอ้างว่า เรื่องตัลกีนเป็นเรื่องสุนัต, เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการขอพร ...ก็ไม่ตรงต่อข้อเท็จจริง เพราะเรื่อง "ตัลกีน" นี้ เราไม่อาจจะใช้คำว่า "สุนัต" ได้ตามหลักวิชาการดังที่ได้อธิบายผ่านพ้นมาแล้ว, และในหะดีษ "ตัลกีน" ของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องการขอพร และไม่มีวรรคใดที่ใช้ให้เราขอพร แต่เป็นเรื่องของการ "สอน" หรือแนะนำผู้ตายให้รู้วิธีตอบคำถามของมลาอิกะฮ์ต่างหาก ไม่เชื่อก็เปิดกลับไปดูได้, การอ่านตัลกีนจึงเป็นคนละเรื่องกับการอ่านดุอาอิสติคฟารฺ และดุอาตัษบีต อันเป็นหะดีษที่

เศาะเหี๊ยะห์ (แต่ไม่ค่อยมีใครชอบปฏิบัติกัน) ...

ค. การปฏิบัติตามหะดีษเฎาะอีฟในเรื่องฟะฎออิลุ้ลอะอ์มาลนี้ นักวิชาการหะดีษมีทัศนะขัดแย้งกันอยู่มาก แม้ว่าท่านอิหม่ามนะวะวีย์จะอ้างว่า เป็นการเห็นพ้องต้องกันของนักวิชาการก็ตาม

ท่านญะมาลุดดีน อัลกอซิมีย์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "เกาะวาอิดุต ตะห์ดีส" ว่า

" لِيُعْلَمْ أَنَّ لِلْمَذَاهِبِ فِي الضَّعِيفِ ثَلاَثَةٌ :
الأَوَّلُ لاَ يُعْمَلُ بِهِ مُطْلَقًا ، لاَ فِي الأَحْكَامِ
وَلاَ فِي الْفَضَائِلِ. حَكَاهُ ابْنُ سَيِّدِ النَّاسِ
فِي عُيُوْنِ الأَثَرِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ مَعِيْنٍ ،
وَنَسَبَهُ فِي فَتْحِ الْمُغِيْثِ لِأَبِي بَكْرِ بْنِ الْعَرَبِيِّ
وَالظَّاهِرُ أَنَّ مَذْهَبَ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ
ذٰلِكَ أَيْضًا ...... وَهٰذَا مَذْهَبُ ابْنِ حَزْمٍ
رَحِمَهُ اللهُ أَيْضًا "

"พึงทราบเถิดว่า ทัศนะของนักวิชาการเกี่ยวกับเรื่องหะดีษเฎาะอีฟนี้ มีอยู่ 3 ทัศนะ คือ หนึ่ง ห้ามนำหะดีษอ่อนหรือเฎาะอีฟมาปฏิบัติโดยปราศจากเงื่อนไข, ไม่ว่าในเรื่องหุกุมหรือเรื่องฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาลก็ตาม ท่านอิบนุ ซัยยิดินนาซได้กล่าวทัศนะนี้ไว้ในหนังสือ "อุยูนุล อะษัรฺ" โดยรายงานมาจากท่านยะห์ยา บิน มุอีน, แต่ในหนังสือ "ฟัตหุ้ล มุฆีษ" อ้างว่าเป็นทัศนะของท่านอบู บักรฺ อิบนุลอะเราะบีย์, ตามรูปการนั้น ทัศนะของท่านบุคอรีย์และท่านมุสลิม ก็เป็นอย่างนี้และทัศนะของท่านอิบนุ หัสซ์มิน ก็เป็นอย่างนี้เช่นเดียวกัน"

(ดู "เกาะวาอิดุต ตะห์ดีษ" หน้า 113)

แม้กระทั่งท่านอิบนุ หะญัรฺ อัลอัสเกาะลานีย์เอง ก็มีแนวโน้มว่า ท่านจะไม่อนุมัติให้นำหะดีษเฎาะอีฟมาใช้ในฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาลเหมือนกัน เพราะท่านได้กล่าวไว้ในหนังสือ "ตับยีนุ้ล อะญับ" หน้า 3-4 ว่า ...

" وَلَا فَرْقَ فِي الْعَمَلِ بِالْحَدِيْثِ فِي الْأَحْكَامِ أَوْفِي الْفَضَائِلِ ، إِذِ الْكُلُّ شَرْعٌ "

และไม่มีข้อแตกต่างในเรื่องการนำหะดีษมาปฏิบัติว่าจะเป็นเรื่องหุกุม หรือเรื่องฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาล เพราะ

ทั้งหมดนั้น ก็เป็นบัญญัติของศาสนาเหมือนกัน"

(ดู "ตะมามุ้น มินนะฮ์" หน้า 36)

และผู้ที่จะได้รับการอนุโลมให้นำหะดีษเฎาะอีฟมาใช้ในฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาลได้นั้น ท่านก็ได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้หลายประการด้วยกันดังต่อไปนี้ ...

ท่านญะมาลุดดีน อัลกอซิมีย์ ได้กล่าวไว้ใน "เกาะวาอิดุต ตะห์ดีษ" ว่า ...

" وَذَكَرَ الْحَافِظُ ابْنُ حَجَرٍ لَهُ ثَلَاثَةَ شُرُوْطٍ : أَحَدُهَا أَنْ يَكُوْنَ الضَّعْفُ غَيْرَ شَدِيْدٍ .... اَلثَّانِيْ : أَنْ يَنْدَرِجَ تَحْتَ أَصْلٍ مَعْمُوْلٍ بِهِ ، اَلثَّالِثُ : أَنْ لَا يَعْتَقِدُ عِنْدَ الْعَمَلِ بِهِ ثُبُوْتَهُ ، بَلْ يَعْتَقِدُ الْإِحْتِيَاطَ "

"ท่านอิบนุ หะญัรฺได้กำหนดเงื่อนไขไว้ (สำหรับผู้ที่จะนำเอาหะดีษเฎาะอีฟมาปฏิบัติในฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาล) สามประการคือ หนึ่ง หะดีษดังกล่าวนั้น จะต้องไม่อ่อนจนเกิน

ไป ... สองเนื้อหาของหะดีษจะต้องอยู่ภายใต้พื้นฐานของสิ่งที่ถูกปฏิบัติอยู่แล้ว (ตามหลักการ) และสาม ผู้ปฏิบัติจะต้องไม่ยึดมั่นขณะปฏิบัติว่า หะดีษดังกล่าวนั้น เป็นหะดีษที่แน่นอน (ถูกต้อง) ทว่า, ให้ยึดมั่นว่า ปฏิบัติเป็นการเผื่อ ๆ ไว้เท่านั้น"

(ดู "เกาะวาอิดุต ตะห์ดีษ" หน้า 116)

ซึ่งในเงื่อนไขข้อที่สองนี้ ก็มีอีกสำนวนหนึ่งที่ท่านอลีย์ อัล- กอรีย์ได้กล่าวไว้คล้าย ๆ จะเป็นการอธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ...

" إِنَّ الْحَدِيْثَ الضَّعِيْفَ يُعْمَلُ بِهِ فِي الْفَضَائِلِ .... مَحَلُّهُ الْفَضَائِلُ الثَّابِتُ مِنْ كِتَابٍ أَوْ سُنَّةٍ "

"แท้จริง หะดีษเฎาะอีฟนั้น จะนำมาปฏิบัติในฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาลได้ หมายถึงในกรณีย์ที่- ฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาลนั้นเป็นสิ่งที่มีหลักฐานแน่นอนมาจาก อัล กุรฺอาน หรือ ซุนนะฮ์ แล้วเท่านั้น"

(ดู "อัล มิรฺกอฮ์" เล่มที่ 2 หน้า 381)

และเงื่อนไขอีกข้อหนึ่งซึ่งมีระบุไว้ในหนังสือ "อิห์กามุ้ล อะห์กาม" มีข้อความว่า ...

" مَاكَانَ ضَعِيْفًا لَا يَدْخُلُ فِي حَيِّزِ الْمَوْضُوْعِ، فَإِنْ أَحْدَثَ شِعَارًا فِي الدِّيْنِ مُنِعَ مِنْهُ وَإِنْ لَمْ يُحْدِثْ فَهُوَ مَحَلُّ النَّظَرِ "

"หะดีษเฏาะอีฟที่ไม่ถึงขั้นเป็นหะดีษเก๊นั้น ถ้าหากว่า (การนำมาปฏิบัติแล้ว) จะทำให้เกิดประเพณีหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ในศาสนาขึ้นก็ห้ามนำมาปฏิบัติ แต่ถ้าไม่ทำให้เกิดสิ่งดังกล่าว ก็เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณากันต่อไป" ...

(ดู "อิ๊ห์กามุ้ล อะห์กาม" เล่มที่ 1 หน้า 210)

สรุปแล้ว เงื่อนไขในการที่จะนำเอาหะดีษเฏาะอีฟมาใช้ในฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาลนั้น มีอยู่ 4 ประการด้วยกัน และจะต้องปฏิบัติให้ครบทั้งสี่ประการด้วย, หากขาดไปประการหนึ่งประการใดก็ถือว่า ใช้ไม่ได้ และเมื่อเรานำเอาหะดีษ "ตัลกีน" ของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.มาวิเคราะห์ดูกับเงื่อนไขทั้งสี่ประการนี้ ก็จะได้ผลลัพท์ออกมาดังนี้ ...

เงื่อนไขข้อที่หนึ่ง หะดีษบทนั้น จะต้องไม่อ่อนจนเกินไป

จนถึงขั้นหะดีษเก๊ หรือมีผู้รายงานบางคนที่ถูกกล่าวหาว่าชอบพูดเท็จ จากเงื่อนไขข้อแรกนี้ หะดีษตัลกีนดังกล่าวถ้าไม่ถูกติดดิสเบรกตรง ๆ ก็เฉียด ๆ ไป เพราะอย่างน้อยนักวิชาการหะดีษบางคนก็วิจารณ์ว่า หะดีษบทนี้เป็นหะดีษเก๊, และตัวผู้รายงานบางคนก็ถูกวิจารณ์ว่า "เป็นผู้ที่ชอบปลอมหะดีษ" ...

เงื่อนไขข้อที่สอง เนื้อหาของหะดีษดังกล่าว จะต้องมีหลักฐานที่ถูกต้องจากหะดีษบทอื่น หรือจากอัล กุรฺอานมารองรับ เงื่อนไขข้อนี้ ก็หาไม่ได้อีกจากหะดีษตัลกีนของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.- เพราะไม่ปรากฏมีหะดีษที่ถูกต้องบทใด หรืออัล กุรฺอานอายะฮ์ใดที่จะส่งเสริมให้เรากล่าวสอนผู้ตายอย่างนั้น หรือกล่าวว่า เมื่อเราอ่านตัลกีนแล้วมลาอิกะฮ์ต่างก็ฉวยมือกันเดินหนี ฯลฯ ...

เงื่อนไขข้อที่สาม ให้ยึดมั่นว่า เป็นการปฏิบัติเผื่อ ๆ ไว้เท่านั้น ห้ามยึดมั่นว่าหะดีษดังกล่าวเป็นหะดีษที่แน่นอน ซึ่งเมื่อปฏิบัติลงไปแล้ว ก็จะได้รับผลจริงตามนั้น, เงื่อนไขข้อนี้ก็เช่นเดียวกัน เพราะผู้ที่ส่งเสริมให้มีการอ่านตัลกีนทุกคนไม่เคยกล่าวแนะนำไว้เลยว่า ให้ทำเผื่อ ๆ ไว้เท่านั้น อย่าถือเป็นเรื่องจริงจัง แต่กลับกล่าวส่งเสริมว่า การอ่านตัลกีนเป็นสุนัต คืออ่านแล้วได้บุญ ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านทั้งหลายจึง

เอาจริงเอาจังกันมากกับเรื่องตัลกีน เพราะมีความเชื่อมั่นว่าอ่านแล้วได้บุญและผู้ตายที่อยู่ในหลุมก็ได้รับประโยชน์จริง การกระทำในลักษณะนี้จึงเป็นการขัดแย้งกับเงื่อนไขข้อนี้อย่างชัดแจ้ง

เงื่อนไขข้อที่สี่ การปฏิบัติตามหะดีษเฎาะอีฟนั้น จะต้องไม่ทำให้เกิดเป็นประเพณีใด ๆ ในศาสนาขึ้น เพราะหากปฏิบัติแล้วทำให้เกิดมีสิ่งดังกล่าว ก็เป็นสิ่งต้องห้าม เงื่อนไขข้อนี้เป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างแจ่มแจ้งเลยว่า การอ่านตัลกีนอย่างที่ปฏิบัติกันอยู่ในทุกวันนี้ ทำให้เกิดมีรูปแบบและประเพณีซึ่งแม้แต่คนต่างศาสนาเมื่อมาเห็นเข้า ก็จะต้องเข้าใจว่าการสอนผู้ตายที่หลุมฝังศพเป็นบัญญัติและคำสอนของอิสลาม, เขาไม่มีทางจะเข้าใจอย่างอื่นไปได้ เพราะเมื่อไรก็เมื่อนั้นมีคนตายทีไรเป็นต้องมีคนนั่งสอนกันทุกทีจนกลายเป็นประเพณีไปแล้ว ...

ในทัศนะส่วนตัวของผู้เขียน ยังมองไม่เห็นลู่ทางเลยว่าหากเราจะปฏิบัติและยึดถือกฎเกณฑ์กันอย่างจริง ๆ แล้วจะอ้างเอาหะดีษตัลกีนของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.มาปฏิบัติในลักษณะฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาลกันได้อย่างไร ซึ่งท่านผู้อ่านที่มีใจเป็นธรรมทุกท่านก็คงจะเห็นข้อเท็จจริงตามที่อธิบายไปแล้วว่าอะไรเป็นอะไร จึงไม่จำเป็นจะต้องพูดอะไรให้

ยืดยาวเกี่ยวกับข้ออ้างเรื่องฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาลต่อไปอีก

10. มีกล่าวในหน้า 172 ว่า..."แม้ว่าฮะดีษนี้จะเป็นฮะดีษดออีฟ แต่เนื้อหาของหะดีษได้รับการสนับสนุนจากหะดีษอื่นที่ซอเหี๊ยะห์, จากอัล กุรฺอาน จนกระทั่งระดับซึ่งแต่เดิมเป็นดออีฟนั้น ได้กลายเป็น "หะซันลิฆอยริฮี" ..."

จากคำกล่าวข้อนี้ พอจะสรุปได้ว่า ...

ก. หะดีษตัลกีนของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ. ได้รับการสนับสนุน (ชาฮีด) จากหะดีษอื่นที่เศาะเหี๊ยะห์ ...

ข. หะดีษบทนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากอัลกุรฺอาน ...

ข้อเท็จจริงมีดังนี้ ...

ก. หลักฐานสนับสนุนหรือที่เรียกกันตามศัพท์วิชาการว่า "ชาฮีด" หมายถึงหะดีษจากกระแสอื่น, ที่รายงานมาจากเศาะฮาบะฮ์คนอื่น แต่มีข้อความหรือเนื้อหา เหมือนหรือคล้ายคลึงกับหะดีษเฏาะอีฟบทนั้น ๆ ซึ่งในที่นี้ จะยกตัวอย่างให้เห็นกันชัด ๆ ดังนี้ ...

ท่านอิบนุ มาญะฮ์ ได้รายงานหะดีษบทหนึ่งมาจากท่านญาบิรฺ บิน อับดุลลอฮ์ ร.ฎ. ว่า

"ท่านนะบีย์มุหัมมัด ซ.ล.นั้น เมื่อท่านจะขึ้นบนมิมบัรฺ (ในวันศุกร์) ท่านจะให้สลาม"

(ดู "อิบนุ มาญะฮ์" หะดีษที่ 1109)

หะดีษบทนี้เป็นหะดีษเฎาะอีฟ เพราะผู้รายงานท่านหนึ่ง คือ "อิบนุ ลุฮัยอะฮ์" ถูกวิจารณ์ว่า ความทรงจำไม่ดี ...

แต่ขณะเดียวกัน ท่านอับดุล ร็อซซาก ก็ได้รายงานไว้ใน "อัล มุศ็อนนัฟ" เล่มที่ 3 หน้า 192, จากท่านอะฏออ์, และท่านอิบนุ อบีชัยบะฮ์ ก็ได้รายงานไว้ใน "อัล มุศ็อนนัฟ" เล่มที่ 2 หน้า 114 จากท่านชะอ์บีย์ โดยได้อ้างมาตรงกันว่า ...

"ท่านนะบีย์มุหัมมัด ซ.ล.นั้น เมื่อท่านจะขึ้นบนมิมบัรฺในวันศุกร์ ท่านก็จะหันหน้ามาหาประชาชนแล้วกล่าวว่า ... อัสสลามุ อะลัยกุม"

หะดีษทั้งสองบทนี้ แม้สายรายงานจะถูกต้อง แต่มีลักษณะเป็นหะดีษมุรฺซัล จึงถือว่าเป็นหะดีษเฎาะอีฟเช่นเดียวกัน ...

จะเห็นได้ว่า หะดีษของท่านอับดุล ร็อซซากและท่านอิบนุ อบีชัยบะฮ์ แม้ว่าสำนวนของหะดีษจะไม่เหมือนกับสำนวนของท่านอิบนุ มาญะฮ์ แต่ก็มีเนื้อหาเหมือนกันทุกอย่าง ดังนั้น หะดีษสองกระแสในตอนหลังนี้ จึงเป็น "ชาฮิด" คือหลักฐานสนับสนุนหะดีษของท่านอิบนุ มาญะฮ์ให้กลายเป็นหะดีษ "หะสัน ลิฆ็อยริฮี" คือหะดีษที่สวยงามเพราะการส่งเสริมของหะดีษกระแสอื่น จึงนำมาอ้างเป็นหลักฐานได้

ว่า "การให้สลามของอิหม่ามแก่มะอฺมูมก่อนขึ้นมิมบัรฺ เป็นซุนนะฮ์"

ทีนี้ เรามาพิจารณาดูหะดีษเฏาะเหี๊ยะห์ที่ถูกอ้างว่าเป็น "ชาฮีด" หรือหลักฐานสนับสนุนหะดีษตัลกีนของท่านอบีอุมามะฮ์ ร.ฎ. ซึ่งหะดีษดังกล่าวที่ท่านผู้เขียนได้นำมาอ้างไว้นั้น มีอยู่สองบทดังนี้

(1) ท่านอัมรฺ อิบนุลอฺาศ ร.ฎ.ได้มีคำสั่งก่อนท่านสิ้นใจว่า ...

" إِذَا أَنَا مُتُّ فَلَا تَصْحَبْنِيْ نَائِحَةٌ وَلَا نَارٌ ، فَإِذَا دَفَنْتُمُوْنِيْ فَشُنُّوْا عَلَيَّ التُّرَابَ شَنًّا ، ثُمَّ أَقِيْمُوْا حَوْلَ قَبْرِيْ قَدْرَ مَا تُنْحَرُ جَزُوْرٌ وَيُقْسَمُ لَحْمُهَا حَتَّى أَسْتَأْنِسَ بِكُمْ وَأَنْظُرَ مَاذَا أُرَاجِعُ بِهِ رُسُلَ رَبِّيْ "

"เมื่อฉันตายลง พวกท่านจงอย่าคร่ำครวญและอย่าจุดเพลิง, และเมื่อพวกท่านฝังฉันแล้ว ก็จงเกลี่ยดินให้เรียบ

แล้วพวกท่านจงรออยู่อีกครู่หนึ่งรอบ ๆ หลุมของฉัน ประมาณเวลาเท่ากับที่พวกท่านเชือดแพะและแจกจ่ายเนื้อของมัน เพราะฉันจะได้อบอุ่นใจกับพวกท่าน และเพื่อฉันจะได้รู้ว่าฉันควรจะตอบ (คำถาม) ของทูตแห่งพระผู้อภิบาลของฉันว่าอย่างไร"

(ดู "มุสลิม" จากชัรฺหุ้นนะวะวีย์ เล่มที่ 2 หน้า 138-139)

(2) มีรายงานมาจากท่านอุษมาน บิน อัฟฟาน ร.ฎ. ว่า ...

" كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَرَغَ مِنْ دَفْنِ الْمَيِّتِ وَقَفَ عَلَيْهِ فَقَالَ : إِسْتَغْفِرُوْا لِأَخِيْكُمْ ، وَسَلُوْا لَهُ التَّثْبِيْتَ ، فَإِنَّهُ الْآنَ يُسْأَلُ "

"ท่านนะบีมุหัมมัด ซ.ล.นั้น เมื่อฝังผู้ตายเสร็จแล้ว ท่านก็จะยืนขึ้น แล้วกล่าวว่า "พวกท่านจงขออภัยโทษให้แก่พี่น้องของท่าน (ที่ตาย) และจงขอให้เขาได้มั่นคง (ในชะฮาดะฮ์) ของเขา เพราะขณะนี้ เขากำลังถูกสอบถาม"

(ดู "อบู ดาวูด" หะดีษที่ 3205. "อัล หากิม" เล่มที่ 1 หน้า 370- "อัล

บัยฮะกีย์" เล่มที่ 4 หน้า 56.)

เมื่อเราได้พิจารณาหะดีษสองบทนี้อย่างถี่ถ้วน เราก็จะไม่พบว่ามีส่วนไหนพอที่จะเป็น "ชาฮีด" ให้แก่หะดีษของท่านอบี อุมามะฮ์ได้เลย เพราะไม่ว่าจะเป็นสำนวนของหะดีษหรือเนื้อหาของมัน ไม่มีตอนไหนที่ "เหมือน" หรือ "คล้าย" หะดีษตัลกีนดังกล่าวนั้นแม้แต่นิดเดียว โดยเฉพาะประเด็นสำคัญในหะดีษ "ตัลกีน" ของท่านอบี อุมามะฮ์ อาทิเช่น การกล่าวแก่คนตายว่า "โอ้นาย ก. บุตรนาง ข." ก็ดี, มลาอิกะฮ์มุงกัรฺและนะกีรฺต่างจูงมือกันเดินหนีก็ดี, หากไม่รู้จักชื่อแม่ของผู้ตาย ก็ให้กล่าวว่า เป็นลูกของเฮาวาอ์ก็ดี เหล่านี้ จะเห็นได้ว่า ไม่ปรากฏมีอยู่ในสำนวนหะดีษสองบทนั้นแต่อย่างใด ...

ด้วยเหตุนี้ ท่านศ็อนอฺานีย์จึงได้กล่าวไว้ในหนังสือ "สุบุลุส สลาม" ว่า ...

"และอนึ่ง การอ้างหะดีษที่ว่า ...และจงขอให้เขาได้มั่นคง (ในชะฮาดะฮ์) ของเขา เพราะขณะนี้ เขากำลังถูกสอบถาม" มาเป็นหลักฐานสนับสนุนหะดีษตัลกีนนั้น ก็ไม่ปรากฏข้อความที่จะเป็น "ชาฮิด" ให้แก่เรื่องตัลกีนในหะดีษนี้เลย, และในทำนองเดียวกัน คำสั่งของท่านอัมรฺ อิบนุลอฺาศ ร.ฎ.ที่ให้รออยู่ที่หลุมฝังศพของท่านประมาณเวลาเท่ากับ

การเชือดแพะ เพื่อท่านจะได้อบอุ่นใจกับพวกเขาในขณะที่จะตอบคำถามของมลาอิกะฮ์ ก็ไม่มีส่วนไหนที่จะสนับสนุนหะดีษตัลกีนเช่นเดียวกัน”

(ดู “สุบุลุส สลาม” เล่มที่ 2 หน้า 114)

และหะดีษเศาะเหี้ยะห์อีกบทหนึ่งที่ท่านผู้เขียนได้นำเอามาเป็นหลักฐานสนับสนุนหะดีษตัลกีนก็คือ หะดีษของท่านอบู สะอีด อัลคุดรีย์ ร.ฎ.ซึ่งได้รายงานมาจากท่านนะบีย์ ซ.ล.ว่า

“ لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللّٰهُ ”

“พวกท่านจงสอนผู้ที่ (ใกล้จะ) ตายของพวกท่านว่า “ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์”

(ดู “มุสลิม” จากชัรฺหุ้นนะวะวีย์ เล่มที่ 6 หน้า 219, “อบู ดาวูด” หะดีษที่ 3101 นซาอีย์ เล่มที่ 4 หน้า 5, “ติรฺมีซีย์” หะดีษที่ 983, “อิบนุ มาญะฮ์” หะดีษที่ 1445, “อัล บัยฮะกีย์” เล่มที่ 3 หน้า 383, “อะห์มัด” เล่มที่ 3 หน้า 3, และอิบนุ อบีชัยบะฮ์ เล่มที่ 4 หน้า 75)

จริงอยู่ แม้ว่าความหมายตามรากศัพท์เดิมของคำว่า “เมาตา” หมายถึงผู้ที่ตายแล้ว และท่านอิหม่ามนซาอีย์จะได้ตั้งบทไว้จากหะดีษบทนี้ว่า “ตัลกีนผู้ตาย” แต่ตามความ

เป็นจริงแล้ว มีหะดีษที่เศาะเหี๊ยะห์บทอื่นอีกที่มา "ขยายความ" หะดีษบทนี้ จนทำให้เราทราบได้ว่า คำว่า "เมาตา" ในที่นี้หมายถึงผู้ที่ใกล้จะตาย หะดีษดังกล่าวได้แก่หะดีษซึ่งท่านอบู ดาวูด ได้บันทึกมาจากรายงานของท่านมุอาส บิน ญะบัล ร.ฎ. จากท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ว่า ...

" مَنْ كَانَ آخِرُ كَلاَمِهِ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ "

"ผู้ใดที่คำพูดครั้งสุดท้ายของเขาคือ "ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์" เขาก็จะได้เข้าสวรรค์"

(ดู "อบู ดาวูด" หะดีษที่ 3100)

และหะดีษซึ่งท่านอิบนุ หิบบาน ได้บันทึกไว้ใน "อัสเศาะเหี๊ยะห์" ของท่าน หะดีษที่ 719 โดยรายงานมาจากท่านอบู ฮุร็อยเราะฮ์ ร.ฎ. จากท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล. ว่า

" لَقِّنُوْا مَوْتَاكُمْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ، مَنْ كَانَ آخِرُ كَلاَمِهِ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ عِنْدَ الْمَوْتِ دَخَلَ الْجَنَّةَ ...... "

"จงสอนผู้ที่ (ใกล้จะ) ตายของพวกท่านว่า "ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์" ผู้ใดที่คำพูดครั้งสุดท้ายของเขาคือ "ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์" ในขณะที่ใกล้จะตาย เขาก็จะได้เข้าสวรรค์"

ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการหะดีษ (จริง ๆ) ทุกคน จะไม่มีใครอธิบายคำว่า "เมาตา" ในหะดีษบทนั้นว่าหมายถึง "ผู้ที่ตายแล้ว" เลย, แต่จะอธิบายเหมือนกันหมดว่า หมายถึง "ผู้ที่ใกล้จะตาย" แม้กระทั่งนักวิชาการหะดีษในมัสฮับชาฟิอีย์เอง อย่างท่านอิหม่ามนะวะวีย์ หรือท่านสะยูฏีย์ ก็อธิบายคำว่า "เมาตา" ในที่นี้ว่า หมายถึงผู้ที่ใกล้จะตายเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านอิหม่ามนะวะวีย์เองก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีทัศนะว่าให้อ่านตัลกีนได้ แต่ท่านก็ไม่ได้อ้างเอาหะดีษบทนี้เป็นหลักฐานในเรื่องการอ่านตัลกีนแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่หะดีษบทนี้เป็นหะดีษเศาะเหี้ยะห์, แต่ท่านกลับไปอ้างเอาหะดีษของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.ซึ่งท่านก็ยอมรับว่าเป็นหะดีษเฎาะอีฟ แต่อนุมัติให้นำมาปฏิบัติได้ เพราะในทัศนะของท่านถือว่า การอ่านตัลกีนเป็นฟะฎออิลุ้ล อะอ์มาล ซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้เขียนก็ได้ชี้แจงให้ท่านผู้อ่านได้รับทราบรายละเอียดไปแล้ว ...

ท่านผู้อ่านที่สนใจและอยากเห็นการอธิบายความหมายของคำว่า "เมาตา" ในหะดีษบทนี้ว่าบรรดานักวิชาการ

หะดีษถือว่า หมายถึง "ผู้ที่ใกล้จะตาย" ก็ให้เปิดดู "ชัรฺหุมุสลิม" ของนะวะวีย์ เล่มที่ 6 หน้า 219, "เอานุ้ล มะอ์บูด" เล่มที่ 8 หน้า 386, "นซาอีย์" เล่มที่ 4 หน้า 5 จากคำอธิบายของท่านสะยูฏีย์ และท่านซันดีย์, "ตุห์ฟะตุ้ล อะห์วะซีย์" เล่มที่ 4 หน้า 52

ส่วนการที่ท่านนซาอีย์ได้นำเอาหะดีษบทนี้ไปบันทึกไว้ในบทที่ว่า "ตัลกีนุล มัยยิต" ซึ่งแปลว่า "การสอนผู้ตาย" ก็ไม่ได้หมายความว่า ท่านจะหมายถึงผู้ที่ตายแล้วอย่างที่ท่านผู้เขียนหนังสือ "มัสอะละ อูกามา" เข้าใจ แต่เห็นได้ชัดว่า เป็นการตั้งบทนำเรื่องให้เข้ากับสำนวนของหะดีษมากกว่า เพราะในหะดีษใช้คำว่า "เมาตา" แปลว่า บรรดาผู้ที่ตาย ซึ่งเป็นพหูพจน์ของคำว่า "มัยยิต" ในสำนวนของท่านนซาอีย์ ที่แปลว่า ผู้ตายเพียงคนเดียว แต่เป้าหมายของคำ ๆ นี้จากหะดีษ หมายถึง ผู้ที่ใกล้จะตาย ดังนั้นสำนวนของท่านนซาอีย์จึงต้องมีความหมายเช่นเดียวกัน ...

ขออธิบายเพิ่มเติมอีกนิดหนึ่งว่า การตั้งชื่อบทใด ๆ ของนักวิชาการนั้น ไม่ได้หมายถึงว่าข้อเท็จจริงและเจตนารมณ์ของผู้ตั้งชื่อ จะต้องเป็นไปตามตัวอักษรนั้น ท่านบุคอรีย์เองก็ได้เคยตั้งชื่อบทไว้ในบทที่ 39 เกี่ยวกับเรื่องการนมาซวันศุกร์ว่า "บทว่าด้วยเรื่องการนมาซ (สุนัต) หลังนมาซ

วันศุกร์และก่อนจากนั้น" แล้วท่านก็ได้อ้างรายงานหะดีษ จากท่านอับดุลลอฮ์ อิบนิ อุมัรฺ ร.ฎ.ว่า ...

"ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.จะนมาซ (สุนัต) ก่อนนมาซซุฮ์ริ 2 ร็อกอะฮ์ และหลังนมาซซุฮ์ริอีก 2 ร็อกอะฮ์, และหลังจากมัคริบ 2 ร็อกอะฮ์ที่บ้านของท่าน, และหลังจากนมาซอิชาอ์ 2 ร็อกอะฮ์, และท่านจะไม่นมาซ (สุนัต) หลังจากนมาซวันศุกร์เสร็จแล้ว จนกว่าท่านจะกลับถึงบ้าน แล้วท่านก็จะนมาซ 2 ร็อกอะฮ์" ...

(ดู "อัล บุคอรีย์" หะดีษที่ 937)

จะเห็นได้ว่า แม้ท่านบุคอรีย์จะได้ตั้งชื่อบทว่าด้วยเรื่องการนมาซสุนัตหลังวันศุกร์และก่อนจากนั้น แต่ในสำนวนของหะดีษ ไม่ปรากฏว่า จะมีการระบุเรื่องการนมาซสุนัตก่อนวันศุกร์เอาไว้เลย เพราะการนมาซสุนัตก่อนการนมาซวันศุกร์ เป็นสิ่งที่ไม่มีหลักฐานมาจากซุนนะฮ์แต่อย่างใด ดังนั้น การตั้งชื่อบทในตำราของนักวิชาการ เราจึงนำเอามาถือเป็นมาตรการว่า ข้อเท็จจริงจะต้องเป็นไปตามนั้นทั้งหมดไม่ได้ ...

สรุปแล้ว ไม่มีหลักฐานจากหะดีษที่เศาะเหี๊ยะห์บทใดที่จะมาเป็น "ชาฮิด" หรือเป็นหลักฐานสนับสนุนหะดีษตัลกีนของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.อย่างที่ท่านผู้เขียนได้อ้าง

เอาไว้เลย ...

ข. การอ้างว่า "หะดีษตัลกีนนี้ ยังได้รับการสนุบสนุน จากอัล กุรฺอาน" ...

และอัล กุรฺอานที่ท่านได้ยกมาเป็นหลักฐานสนับสนุนเรื่องการอ่านตัลกีนของท่านนั้น ก็ได้แก่โองการที่ 55 จาก ซูเราะฮ์ อัล ซฺาริยาต ที่ว่า ...

وَذَكِّرْ فَإِنَّ ٱلذِّكْرَىٰ تَنفَعُ ٱلْمُؤْمِنِينَ

"ดังนั้น จงตักเตือนเถิด, เพราะการตักเตือนจะยังประโยชน์ให้แก่บรรดาผู้ศรัทธา"

เสร็จแล้ว ท่านก็ได้อธิบายต่อไปในหน้า 185 ว่า ...

"คำว่า "มุอฺมินีน" ในโองการนี้ มีความหมายรวมถึงมุอฺมินีนที่ตายแล้ว และที่ยังไม่ตาย"

นี่เป็นการอธิบายอัล กุรฺอานเอาเองโดยพลการ เพียงเพื่อชักลากเข้าหาเป้าหมายของตัวเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าหวั่นเกรงมากจากสัญญาลงโทษที่ท่านรซูลุลลอฮ์ ซ.ล.ได้เคยกล่าวเอาไว้ว่า ผู้ใดอธิบายอัล กุรฺอานไปตามอารมณ์ของตนเอง ก็ให้เขาจงเตรียมที่อยู่ในนรกได้

ผู้เขียนเองไม่เคยได้รู้หรือได้เห็นแม้กระทั่งเดี๋ยวนี้ว่าจะมีนักอธิบายความหมายของอัล กุรฺอานหรือ "มุฟัซซิรีน"

ท่านใด จะอธิบายโองนี้ไว้ในลักษณะอย่างนี้, นอกจากนักวิชาการฟิกฮ์มัสฮับชาฟิอีย์บางท่านเท่านั้นที่ถือโอกาสนำเอาอายะฮ์อัล กุรฺอานบทนี้มาเป็นหลักฐานในเรื่องตัลกีนแล้วก็ขยายความเอาเองตามใจชอบ ...

จริงอยู่ คำว่า "มุอฺมินีน" ในอายะฮ์ดังกล่าวซึ่งแปลว่า "บรรดาผู้ที่ศรัทธา" จะเป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้าง ๆ ตามหลักภาษา, คือไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ศรัทธาที่ยังมีชีวิตอยู่หรือตายไปแล้ว แต่เจตนารมณ์ของพระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ. จากอายะฮ์หรือโองการนี้ หมายถึงให้พวกเราตักเตือนผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ อันเป็นความหมายที่สามารถจะเข้าใจได้โดยอัตโนมัติสำหรับมุสลิมผู้มีสติสัมปชัญญะทุกคน เพราะถ้าหากเราจะเอากันตามหลักภาษาจริง ๆ, คือให้ช่วยกันตักเตือนทั้งผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่และผู้ที่ตายไปแล้ว เราจะว่าอย่างไรกับอายะฮ์ที่ 103 ซูเราะฮ์อัน นิซาอฺ ที่ว่า ...

إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا

"แท้จริง การนมาซนั้น เป็นบทบัญญัติ (ฟัรฺฎ) ที่ถูกกำหนดเวลาแก่บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย"

ในที่นี้ พระองค์อัลลอฮ์ ซ.บ.ได้ใช้คำว่า "มุอฺมินีน" อย่างเดียวกันกับอายะฮ์ก่อน ดังนั้น หากเราจะอ้างหลักภาษา

เหมือนอย่างที่ได้เคยอ้างกันไว้ในเรื่องตัลกีน คือ มุอฺมินีนนั้น มีความหมายรวมถึงมุอฺมินีนที่ตายแล้ว และที่ยังไม่ตาย ก็ต้องหมายความว่า พวกเราผู้ศรัทธาทั้งหลายที่นอนอยู่ในหลุมฝังศพนั้น วาญิบจะต้องนมาซ 5 เวลาเหมือนบรรดามุอฺมินีนที่ยังมีชีวิตอยู่ ...

เราจะเอากันอย่างนี้หรือ?

11. มีกล่าวในหน้า 210 ว่า ...ไม่มีอูละมาอฺหะดีษหรืออูละมาอฺฟิกฮ์ท่านใดที่ถือว่า หะดีษอบี อุมามะฮ์นั้น เป็นหะดีษเก๊" ...

บางที ท่านผู้เขียนอาจจะเคยเห็น แต่คงจะลืมหรือแกล้งทำลืมไปว่า ท่านศ๊อนอฺานีย์ได้มีกล่าวไว้ใน "สุบุลุส สลาม" ว่า ...

"وَقَالَ فِيْ "الْمَنَارِ" : إِنَّ حَدِيْثَ التَّلْقِيْنِ هٰذَا لَا يَشُكُّ أَهْلُ الْمَعْرِفَةِ بِالْحَدِيْثِ فِيْ وَضْعِهِ ...... وَابْنُ الْقَيِّمِ جَزَمَ فِي "الْهَدْيِ" بِمِثْلِ كَلَامِ الْمَنَارِ"

"ท่านเจ้าของหนังสือ "อัล มะนารฺ" ได้กล่าวว่า ...

แท้จริง หะดีษตัลกีนบทนี้ (คือ หะดีษตัลกีนของท่านอบี อุมามะฮ์ ร.ฎ.) ไม่มีข้อสงสัยใด ๆ เลยสำหรับผู้ที่เข้าใจในวิชาการหะดีษ ในเรื่องการเป็นหะดีษเก๊ของมัน ...และท่านอิบนุล ก็อยยิมก็ได้แสดงความมั่นใจอย่างเดียวกับถ้อยคำใน "อัลมะนารฺ" (โดยกล่าวไว้) ในหนังสือ "อัลฮัดยุน นะบะวีย์" ของท่าน" ...

(ดู "สุบุลุส สลาม" เล่มที่ 2 หน้า 113-114)

และตามรูปการนั้น ท่านอิหม่ามชาฟิอีย์เอง ก็อาจจะไม่เคยทราบเกี่ยวกับเรื่องตัลกีนมาก่อน แต่ที่แน่ ๆ ก็คือ ท่านไม่เคยอ่านตัลกีนให้แก่ใคร เรารู้เรื่องนี้ได้จากคำบอกเล่าของศิษย์ของท่านผู้หนึ่ง ซึ่งต่อมา ก็ได้กลายมาเป็นหนึ่งจากอิหม่ามทั้งสี่ที่โลกอิสลามให้ความเชื่อถือ นั่นคือ ท่านอิหม่ามอะห์มัด อิบนุ หัมบัล ...

ท่านอัล อัษร็อม ได้กล่าวว่า ...

" قُلْتُ لِأَحْمَدَ : هٰذَا الَّذِيْ يَصْنَعُوْنَهُ إِذَا دُفِنَ الْمَيِّتُ يَقِفُ الرَّجُلُ وَيَقُوْلُ : يَا فُلَانُ ابْنُ فُلَانَةَ ؟ قَالَ : مَا رَأَيْتُ أَحَدًا يَفْعَلُهُ إِلَّا أَهْلَ

" الشَّامِ حِيْنَ مَاتَ أَبُوْالْمُغِيْرَةِ "

"ฉันได้กล่าวแก่ท่านอะห์มัดว่า ...สิ่งนี้ที่ประชาชนกำลังกระทำกันอยู่ คือเมื่อฝังผู้ตายเสร็จแล้ว ก็จะมีใครคนหนึ่งยืนขึ้นแล้วกล่าวว่า "โอ้ นาย ...บุตรของนาง ..." (ท่านจะมีความเห็นอย่างไร?) ท่านอะห์มัดตอบว่า "ฉันไม่เคยรู้ว่าจะมีใครกระทำอย่างนี้ นอกจากชาวซีเรียในตอนที่ท่าน อบูอัลมุฆีเราะฮ์ตาย" ...

(ดู "อิรฺวาอุ้ล มอลีล" เล่มที่ 3 หน้า 205, "อัต ตัลคีส" เล่มที่ 2 หน้า 143-144. "สุบุลุส สลาม" เล่มที่ 2 หน้า 113)

ถ้าสมมุติว่า ท่านอิหม่ามชาฟิอีย์จะเคยได้อ่านตัลกีนให้แก่ใครมาบ้าง ท่านอิหม่ามอะห์มัด อิบนุ หัมบัลซึ่งเป็นศิษย์ของท่านคนหนึ่ง ก็คงจะไม่กล่าวว่า "ฉันไม่เคยรู้ว่าจะมีใครกระทำอย่างนี้", และจากคำตอบของท่านอิหม่ามอะห์มัด ทำให้เราได้ทราบความจริงอีกอย่างหนึ่งว่า ต้นกำเนิดของการอ่านตัลกีนนั้น มาจากประเทศซีเรีย, โดยเฉพาะจากเมืองหิมศ์ ดังที่มีระบุไว้ในหนังสือ "สุบุลุส สลาม" ของท่านศ็อนอานีย์ เล่มที่ 2 หน้า 114 ...

ก็น่าจะมาถึง "บทสรุป" เกี่ยวกับเรื่องหุกุมของการอ่าน "ตัลกีน" ได้แล้วว่า เท่าที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า

มีเพียงมัสฮับชาฟิอีย์เพียงมัสฮับเดียวเท่านั้น (ขอย้ำอีกครั้งว่า ไม่ใช่ตัวท่านอิหม่ามชาฟิอีย์เอง แต่หมายถึงผู้ที่อ้างว่าสังกัดมัสฮับของท่าน) ที่มีทัศนะว่า สุนัตให้อ่านตัลกีนแก่ผู้ตาย ซึ่งตามหลักการที่แท้จริงแล้ว เราจะนำคำว่า "สุนัต" อันเป็นหนึ่งจากหุกุมทั้ง 5 ของอิสลาม มาปรับใช้ไม่ได้เลยกับการอ่านตัลกีนซึ่งหลักฐานของมันเป็นหะดีษเฎาะอีฟหรือหะดีษอ่อนมาก แถมนักวิชาการบางท่านยังถือว่า เป็นหะดีษเก๊ ดังที่ได้อธิบายผ่านพ้นมาแล้วในหน้า 67 ...

ส่วนในด้านทัศนะของนักวิชาการหะดีษอื่น ๆ นั้น ท่านอาบาดีย์ ได้กล่าวไว้ว่า ...

" وَالتَّلْقِيْنُ بَعْدَ الْمَوْتِ قَدْ جَزَمَ كَثِيْرٌ أَنَّهُ حَادِثٌ "

"และการอ่านตัลกีนหลังจากการตายแล้วนั้น นักวิชาการ (หะดีษ) เป็นจำนวนมากที่เชื่อมั่นว่า เป็นเรื่องบิดอะฮ์"

(ดู "เอานุ้ล มะอฺบูด" เล่มที่ 8 หน้า 386)

และท่านศ็อนอานีย์ก็ได้กล่าวไว้เช่นกันว่า ...

" وَيَتَحَصَّلُ مِنْ كَلَامِ أَئِمَّةِ التَّحْقِيْقِ

أَنَّهُ حَدِيْثٌ ضَعِيْفٌ ، وَالْعَمَلُ بِهِ بِدْعَةٌ ، وَلَا يُغْتَرُّ بِكَثْرَةِ مَنْ يَفْعَلُهُ"

"และเมื่อได้กลั่นกรองจากคำพูดของนักวิชาการชั้นนำผู้เชี่ยวชาญจริง ๆ แล้ว ก็สรุปได้ว่าหะดีษเรื่องตัลกีนนั้นเป็นหะดีษเฎาะอีฟ, และการปฏิบัติตามนี้ เป็นบิดอะฮ์, ดังนั้นจงอย่าไปหลงคล้อยตามกับเพียงการเห็นว่า มีผู้กระทำอยู่มาก"

(ดู "สุบุลุส สลาม" เล่มที่ 2 หน้า 114)

สแกนด้วย CamScanner

